

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
obce Hontianska Vrbica
na roky 2015 – 2020

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
obce Hontianska Vrbica
na roky 2015 – 2020

Vypracovala: **Ing. Margaréta Szabóová**

Schválený uznesením Obecného zastupiteľstva v Hontianskej Vrbici č.90/2015 zo dňa 14.12.2015

OBSAH

Úvod	1
ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ	
I. AUDIT ÚZEMIA	2
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA	2
1.1. Základné informácie	2
1.2. História obce	2
1.3. Širšie územné vzťahy	4
1.4. Stav územnoplánovacej a programovej dokumentácie	5
2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY	
2.1. Prírodné charakteristiky	5
2.2. Ochrana prírody a krajiny	8
2.3. Životné prostredie	9
3. ĽUDSKÉ ZDROJE	
3.1. Demografická situácia obce	10
3.2. Vzdelávanie, vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	16
3.3. Vierovyznanie a národnostné zloženie	16
4. KULTÚRNE A SPOLOČENSKÉ ZDROJE	
4.1. Pamiatky a tradície, kultúrny život	18
4.2. Spoločenský život	19
5. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE	
5.1. Bývanie a bytový fond	20
5.2. Základná a technická infraštruktúra	20
5.3. Občianska infraštruktúra a vybavenosť, sociálna infraštruktúra	24
6. EKONOMICKÉ VYUŽÍVANIE ZDROJOV	
6.1. Podnikateľské sféra	30
6.2. Trh práce	34
6.3 Majetok a rozpočet obce	36
6.4 Rekreačný potenciál, cestovný ruch	38
II. ANALÝZA SITUÁCIE V OBCI	
7. SWOT ANALÝZA	39
8. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA	
8.1. Audit problémov - najdôležitejšie problémy	43
8.2. Kľúčové problémy – matrica problémov	44
9. ANALÝZA VÄZIEB NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY VÚC	
9.1. PHSR VÚC	45
9.2. ÚPN VÚC	47
10. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA	
10.1. Rozvojový potenciál územia	47
10.2. Disparity rozvoja	48
III. STRATÉGIA ROZVOJA OBCE	48
11. VÍZA A CIELE ROZVOJA OBCE	48
11.1. Vízia	49
11.2. Ciele stratégie rozvoja	49
12. FINANČNÝ RÁMEC	

12.1. Finančná náročnosť stratégie	49
12.2. Zdroje financovania stratégie	50
PROGRAMOVÁ ČASŤ	
I. PROGRAM ROZVOJA	
1. PRIORITY A OPATRENIA PROGRAMU	51
II. IMPLEMENTČNÝ RÁMEC PROGRAMU	
2. ZABEZPEČENIE IMPLEMENTÁCIE PROGRAMU	
2.1. Sociálno-ekonomické partnerstvo	54
2.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie programu	54
2.3. Organizačné zabezpečenie implementácie programu	54
3. ZÁKLADNÝ IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PROGRAMU	
3.1. Indikatívny finančný rámec programu	55
3.2. Realizačný rámec opatrení	56
4. MONITORING	59
5. ČASOVÝ harmonogram	59
Záver	60
Príloha: Akčný plán	

ÚVOD

Nové úlohy a kompetencie obcí pri uskutočňovaní podpory regionálneho rozvoja vyplývajú obciam zo Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky a zo Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý nahradil predchádzajúci zákon č. 351/2004 Z. z. V súčasnosti je pripravená novela tohto zákona.

Jednou z nich je aj obstarávanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len program rozvoja), ktorý patrí medzi základné programové dokumenty na podporu regionálneho rozvoja. Na základe týchto programových dokumentov sa realizuje podpora regionálneho rozvoja zo zdrojov EÚ. Vypracovaním programu rozvoja obec naplňa jeden zo základných princípov regionálnej politiky Európskej únie – princíp programovania. Tým zvyšuje svoje šance získať finančnú podporu na realizáciu projektov zo štrukturálnych fondov, keďže program rozvoja obce je jedným z dôležitých dokladov pre posúdenie žiadosti o poskytnutie pomoci z fondov EÚ a iných verejných zdrojov.

Ďalším dôvodom pre vypracovanie programu rozvoja bola potreba komplexného strategického rozvojového dokumentu, ktorý by pokrýval aj aspekty sociálneho, ekonomického, kultúrneho a inštitucionálneho rozvoja.

Aj napriek komplexnosti programu rozvoja nie je cieľom nájsť riešenie na všetky problémy. Podstatou je z množstva problémových okruhov identifikovať tie, ktoré sú v danom prostredí kritické. Za účelom dosiahnutia čo najvyššej efektivity a reálnosti cieľov sústreďuje zdroje na niekoľko kľúčových oblastí rozvoja.

Program rozvoja obce má charakter strategického, t.j. dlhodobého až strednodobého rozvojového dokumentu. V súlade s aktuálnym programovým obdobím EÚ 2014-2020 je plánovací horizont strategickej časti programu rozvoja obce Hontianska Vrbica stanovený do roku 2020.

Program rozvoja je nositeľom rozvojovej politiky obce, predstáva jej vedenia a obyvateľov o smerovaní rozvoja obce. Obec Hontianska Vrbica vypracovaním programu rozvoja deklaruje záujem o svoju budúcnosť, ako aj budúcnosť svojich obyvateľov a súčasne tým preberá na seba zodpovednosť za ďalší rozvoj obce. V podobe tohto dokumentu získava nástroj na aktívne riadenie rozvoja. Jasné stanovenie rozvojových priorít umožní obci realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na nekoordinovaných „ad-hoc“ rozhodnutiach.

Hierarchicky je PHSR obce zaradená v sústave strategických dokumentov

- na úrovni NUTS I: Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
- na úrovni NUTS II: regionálne sektorové operačné programy
- na úrovni NUTS III: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja
- na úrovni NUTS V: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Z podstaty strategického plánovania vyplýva viacúrovňová štruktúra programového dokumentu, ktorá smeruje od všeobecného ku konkrétnemu, resp. od celkového k špecifickému. Hierarchia začína globálnym cieľom strategickú víziu, pokračuje strategickými cieľmi rozdelenými podľa priorít a uzatvára ju sústava opatrení, projektov a aktivít.

ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ

I. AUDIT ÚZEMIA

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA

1.1. Základné informácie

Situovanie obce

Obec Hontianska Vrbica leží v južnej časti okresu Levice, vzdialená cca 10 km od a okresného mesta Levice a 65 km od sídla kraja mesta Nitra. Obec je situovaná na okraji Ipeľskej pahorkatiny, na toku potoka Teplá a v dotyku s potokmi Sikenica a kanálom Perec, ktoré pretekajú katastrom obce. Hraničí s katastrami nasledujúcich obcí: Zbrojníky, Santovka, Mýtna Ludany, Demandice, Jur nad Hronom.

Obec leží na komunikačnej osi A 76 – Nové Zámky - Šahy, od ktorej sa odpája komunikácia III/5101 na Hontiansku Vrbicu .

Kataster obce Hontianska Vrbica má 2 385 ha. Svojou rozlohou 23,85 km² predstavuje približne 1,5 % územia okresu Levice.

Súradnice: 48°8'4" severnej zemepisnej šírky a 18°42'10 východnej zemepisnej dĺžky.

Tab. č. 1- Porovnanie podielu žien a mužov z celkového počtu obyvateľstva

Územie	Muži	Ženy	Spolu	Podiel žien v %
Hontianska Vrbica	287	277	564	50,89
Okres Levice	54 828	58 683	113 511	51,70
Nitriansky kraj	332 789	352 133	684 922	51,41
SR	2 642 328	2 779 021	5 421 349	51,26

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Vzdialenosť obce od centra okresu je 13 km, od sídla kraja Nitra 58 km.

Obec sa nachádza v blízkosti komunikačnej osi A/76 – Šarovce – Demandice, od ktorej sa odpája komunikácia na obec. Leží v blízkosti Pohronskej rozvojovej osi.

Ku koncu roka 2014 mala obec 564 obyvateľov, ktoré sú zmiešanej národnosti s prevažujúcou väčšinou slovenskej. Hustota obyvateľstva je 23,65 obyv./km².

Tab. č.2 – Porovnanie hustoty obyvateľstva na km²

Rozloha	Km ²	Počet obyvateľov	Hustota obyv. / km ²
Obec Hontianska Vrbica	23,85	564	23,65
Okres Levice	1 551,14	113 511	73,18
Nitriansky kraj	6 343,4	684 922	107,97
Slovensko	49 036	5 421 349	110,56

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

1.2. História obce

Názov obce Gyarmat je odvodený od maďarského kmeňa Gyarmatovcov. Slovo „gyarmat“ je tureckého pôvodu, znamená nekočujúci, usadený. Füzes v názve podľa niektorých teórií poukazuje na

hojný výskyt niekdajších vrbových lesov, hoci už v 19. a 20. storočí bol výskyt vrb v okolí len ojedinelý. Podľa inej teórie poukazuje nielen na miestne, aj v zahraničí veľmi uznávané pestovanie a navliekanie tabaku. Prvá písomná zmienka je z roku 1135, kde je usadlosť spomenutá na listine ako Garmonth pri Boroch.

Prvý známym farárom obce bol Michal spomínaný v roku 1291 ako otec Mihály /Michal/. V roku 1293 Pásztovieci z rodu Hontpázmányovcov vylúpili dedinu, ukradli 200 volov a 40 kusov menších domácich zvierat.

Na začiatku 14. storočia bolo okolie aj dedina pod vplyvom Matúša Csáka Trenčianskeho.

Podľa tureckého daňového súpisu z roku 1570 je označená súčasná Hontianska Vrbica ako Gyöngyös Gyarmat.

Podľa cirkevných spisov, osmanskou ríšou už dávno zdanená obec patrí v roku 1590 stále pod majetok ostrihomského arcibiskupa.

Prví protestantskí veriaci pravdepodobne pochádzali od Debrecína. Podľa cirkevnej vizitácie boli v roku 1613 Hontianske Ďarmoty matkocirkvou.

Na brehu potoka fungoval jednokolesový vodný mlyn. Z obcí osmanskou ríšou okupovanej Hontianskej župy boli Hontianske Ďarmoty druhé najľudnatejšie.

Z menšieho sčítania obyvateľstva z roku 1715 vieme, že v obci bolo 22 opustených domov. V roku 1718 získali katolíci naspäť obecný kostol, ktorý od roku 1703 znova používali kalvíni. Z kalvínskeho cirkevného opisu z roku 1774 vieme, že už od konca 16. storočia funguje v obci kalvínsky cirkevný zbor. Reformovaný kostol bol postavený v roku 1784.

V obci stáli dve kúrie: v hornej a dolnej časti obce. Horná slúžila neskôr ako kultúrny dom – stála na mieste súčasného obecného úradu. Majiteľom dolnej kúrie bola rodina Paluskovcov. Stála na mieste súčasných obytných činžakov.

V roku 1847 sa po prvýkrát stretávame so židovským obyvateľstvom obce

Hontianske Ďarmoty patrili do zrušenia nevoľníctva v roku 1848 pod Drégelský statok ostrihomského arcibiskupstva.

V roku 1850 mala obec 862 obyvateľov, v r. 1869 už 1 068. V r. 1883 sa otvoril poštový úrad. V r. 1896 sa vysadilo 7 líp v tvare polkruhu na lúke nad Obecným úradom; toto miesto sa nazýva „Tisícročnou záhradou“.

V r. 1902 patrila obec do okresu Bátovce, mala 1 219 obyvateľov. V r. 1903 mala obec mliekarenské družstvo.

V chotári obce už od dávnych čias pracovali vodné mlyny.

Prvá svetová vojna si vyžiadala svoje obete aj z Hontianskej Vrbice (pomník bol postavený v r. 1940). V roku 1919 mala obec 1 023 obyvateľov.

V roku 1938 bola obec pripojená k Maďarsku. V r. 1941 mala obec 1 081 obyvateľov. Po ukončení druhej svetovej vojny mala obec 300 domov a 1 300 obyvateľov. Vo Vrbici pracoval aj vodný mlyn s dennou kapacitou 6 ton obilia.

Obec bola na začiatku '40-tych rokov známa chovom dobytky.

Po skončení druhej svetovej vojny bola obec oslobodená v decembri 1944. Počas druhej svetovej vojny zahynulo z obce mnoho mladých. V rámci výmeny obyvateľstva v r. 1946 bolo z obce vysídlených 111 rodín. Do Česka bolo deportovaných 30 rodín, na jeseň roku 1947 ďalších 44 rodín. Z Maďarska prišlo do obce 98 slovenských rodín.

V roku 1948 bola obec premenovaná z vtedajších Hontianskych Ďarmôt na súčasnú Hontiansku Vrbicu. Na jeseň roku 1949 vzniká aj v Hontianskej Vrbici JRD. Elektrifikácia obce a výstavba chodníkov prebehla v r. 1954. Mlyn bol elektrifikovaný v r. 1956. Základný kameň multifunkčnej budovy dnešného

kultúrneho domu a obecného úradu položili v roku 1972. Stavba bola dokončená až v roku 1977. V roku 1977 odovzdali do užívania novú hasičskú zbrojnicu.

V r. 1980 mala obec 718 obyvateľov. V r. 1998 rozpadlo družstvo, ktorého nástupcom je firma Hont, s.r.o., ktorá združuje niekoľko majiteľov pozemkov. V lete r. 1990 sa konali prvé slobodné samostatné voľby do samospráv obcí. V r. 1988 začali budovať obecný vodovod, ktorý dali do prevádzky v r. 1992. Obec bola plne plynofikovaná v r. 1998 – 2002. V roku 2010 prebehla rekonštrukcia multifunkčnej budovy kultúrneho domu, bola vykonaná rekultivácia bývalého smetiska, v južnej časti štadióna sa postavilo multifunkčné ihrisko.

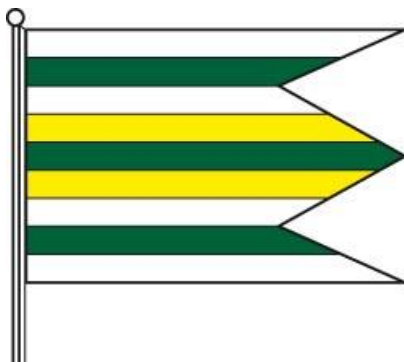
Symboly obce

Prvé známe pečatidlo obce je zo 17. storočia, na ktorom je vyrytá postava biskupa sv. Vojtecha, patróna ostrihomského arcibiskupstva. Od roku 2002 používa obec nový obecný erb.

Erb obce Hontianska Vrbica

Pečať obce Hontianska Vrbica

Vlajka obce Hontianska Vrbica

Obecná vlajka má podobu deviatich pozdĺžnych pruhov bieleho, zeleného, bieleho, žltého, zeleného, žltého, bieleho, zeleného a bieleho. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvomi zostrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Farebnosť pruhov na vlajke je daná farbami obecného erbu.

1.3. Širšie územné vzťahy

Obec Hontianska Vrbica leží na západnom úpätí Ipeľskej pahorkatiny v širokej doline Hrona. Administratívne je začlenená do Nitrianskeho kraja. Leží juhovýchodne od okresného mesta Levice.

Najbližším hraničným priechodom do susednej Maďarskej republiky k obci je priechod Šahy vzdialený 23 km. Bezprostrednými susednými obcami sú: Zbrojníky, Júr nad Hronom, Demandice, Mýtne Ludany a Santovka. Najbližšie väčšie mestá sú Levice a Želiezovce, vzdialené na 13 km.

Obcou prechádza cesta III. triedy č.5101, ktorá prichádza zo severu /Mýtne Ludany/ a pokračuje južným smerom na Zbrojníky. V severnej časti obce sa napája na uvedenú komunikáciu cesta III. triedy č. 51017, ktorá spája obec so susednou Santovkou. Na južnej hranici obce východne od Šaroviec a západne od Demandíc križuje cestu 1.triedy č.75 cesta č.5101, ktorá je významnou kamiónovou tranzitnou cestou. Železnica týmto smerom nebola nikdy plánovaná, takže dostupnosť blízkych miest je možná len miestnou medzimestskou autobusovou dopravou

1.4. Stav územnoplánovacej a programovej dokumentácie

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hontianska Vrbica bola vypracovaná v roku 2007.

Obec má vypracovaný program odpadového hospodárstva na roky 2014 - 2015 spoločný s obcami združenými v Združení obcí za Čisté Dolné Pohronie.

Obec má vypracovanú územnoplánovacia dokumentáciu, ktorá bola schválená v roku 2007 (vypracovali Ing. arch. Rehák a Ing. arch. Hrušovský). K tejto UPD boli už vypracované aj zmeny a doplnky č.1 v roku 2009. Súčasťou ÚPN je návrh opatrení miestneho územného systému ekologickej stability.

2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

2.1. Prírodné charakteristiky

Kataster obce Hontianska Vrbica má výšku 155 m n. m. – stred obce (od 149 m po 229 m n. m.) a leží na západnom úpätí Ipeľskej pahorkatiny v širokej doline Hrona. Západná časť odlesneného chotára na mokrej nive, ktorou preteká Sikenica, a východná časť na chrbtoch Ipeľskej pahorkatiny tvoria ju treťohorné uloženiny. Má lužné, nivné a hnedozemné pôdy.

Z geomorfologického hľadiska je katastrálne územie obce súčasťou Alpsko-Himalájskej sústavy, v rámci nej je súčasťou podsústavy Panónska panva, provincie Západopanónska panva, subprovincie Malá Dunajská kotlina, bližšie patrí do oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina. Územie sa ďalej člení na oddiel Hronská niva a Ipeľská pahorkatina. Obec je situovaná na okraji Ipeľskej pahorkatiny. Obec je situovaná v údolí po ľavej strane Sikenického potoka a kanála Perec, na toku potoka Teplá.

Klimatické podmienky

Územie Hontianskej Vrbice patrí do klimatogeografického typu suchej až mierne suchej nížinnej klímy, s miernou inverziou teplôt.

Priemerná januárová teplota je 0,9 °C, priemerná júlová teplota je 27,4 °C. Priemerná ročná teplota bola v tomto regióne v uplynulých 15 rokoch 15,1 °C.

Podľa priemernej teploty je najteplejším mesiacom júl. Podľa priemernej teploty vzduchu býva spravidla najchladnejším mesiacom január.

Atmosférické zrážky majú veľký význam ako ukazovateľ podnebia. Úhrn zrážok na okolí obce je 530 až 650 mm. V území prevládajú západovo-východné smery vetra a vzhľadom na to, že v bezprostrednej blízkosti obce sa nenachádza žiaden vetrolam, v zime je vplyv severných vetrí silný. Priemerná rýchlosť vetra v tomto území je 10 m/s.

Hydrologické pomery, voda

Na hydrológiu obce vplýva najmä rieka Hron. Podzemné vody v tejto oblasti sú na viac ako 70 % napĺňané riekou, v menšej časti zo zrážok a z podzemných vôd susedných území. Ich množstvo je ovplyvnené nielen výdatnosťou zrážok, ale aj geológiou. Podľa údajov SHMÚ sa v uplynulých rokoch podzemné vody v aluviálnych náplavách Hrona vyznačovali prekročením limitných niektorých ukazovateľov: Mn, As, NH₄⁺, dusíkaté zlúčeniny a sýrany.

V obci Hontianska Vrbica sa nachádza vodný zdroj v severovýchodnej časti katastra.

Katastrom obce tečie rieka Sikenica, ktorá je významným ľavostranným prítokom Hrona. Je tokom IV: rádu. V blízkosti obce sa križuje s korytom vodného kanála Perec, sprava príberá Teler (139,4 m n. m.).

Vodný kanál Perec je napájaný z Hrona, v minulosti slúžil ako zdroj energie pre početné mlyny. Je tokom III. Preteká východnou časťou Podunajskej Pahorkatiny. Obteká susednú obec Mýtne Ludany a križuje sa s korytom ďalšieho vodného toku, so Sikenicou. V blízkosti obce Hontianska Vrbica sa stáča viac na juho-juho-východ. Perec je v správe Povodia Hrona. Je tokom III. rádu.

Potok Teplá – jeho hladina nezamrzá.

V rámci eliminovania možných lokálnych záplav resp. podmáčania pôdy na toku Perec, Sikenica a Teplá je potrebné pravidelne čistiť resp. stabilizovať korytá týchto umelých kanálov a potoka, tak aby pri zvýšených zrážkach nedochádzalo k zaplavovaniu pozemkov v ich tesnej blízkosti.

Vodnatosť týchto tokov je relatívne nízka. Prívalové dažde spôsobujú občasné vylietanie týchto tokov z koryta. Všetky toky potrebujú revitalizáciu, hlavne obnovu a doplnenie pobrežnej vegetácie.

Na kvalitu podzemných výrazne vplýva aj poľnohospodárstvo, resp. únik odpadových vôd v intraviláne obce do zeme.

Termálne a minerálne vody

Z geologického hľadiska je táto oblasť nazývaná Levická kryha a je jednou z perspektívnych hydro-geotermálnych štruktúr na Slovensku.

V katastrálnom území obce Hontianska Vrbica sa nachádza územie ochranného pásma II. a III. stupňa prírodných liečivých zdrojov v Dudinciach a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd v Santovke a v Slatine. Pramene minerálnych vôd obyčajne neexistujú jednotlivo, ale sú súčasťou širšieho hydrologického systému. Zvyčajne sa nachádzajú v určitej línii. V Santovke línia smeruje od okresného mesta Levice juhovýchodným smerom k Horným Turovciam. Vznik prameňov sa viaže na obrovský zlom, ktorý tiahne od Slovenskej brány pri Tlmačoch až po Ipel.

Santovka sa nachádza v 6 km vzdialenosti od Hontianskej Vrbice. Oficiálne sa pramene stali známymi približne pred 500 rokmi, najmä prostredníctvom prvých vedeckých prác o minerálnych prameňoch v Uhorsku, no oficiálne sa začali využívať na liečenie v druhej polovici 19. st.

Prameň Slatina sa nachádza v 20 km vzdialenosti od Hontianskej Vrbice. Táto minerálna voda patrí k najstarším na Slovensku. Je stredne mineralizovaná, hydrogenuhličitanovo-chloridová, sodno-vápenatá, slabo kyslá, studená, hypotonická, so zvýšeným obsahom fluoridov.

Dudince sa nachádzajú v 20 km vzdialenosti od Hontianskej Vrbice – prírodná liečivá minerálna voda v Dudinciach je známa svojim unikátnym zložením v strednej Európe. Kombinácia oxidu uhličitého a sírovodíka a jej vysoká mineralizácia ju predurčujú na liečbu i prevenciu širokého spektra ochorení. Kalinčiakovo - ďalší blízky zdroj minerálnych vôd je vzdialený od Hontianskej Vrbice 9 km.

Zdroje pitnej vody

Na zásobovanie obyvateľov okresu Levice sa využívajú výlučne zdroje podzemných vôd, najväčšie z nich sú však mimo hranice okresu. Sú to hlavne zdroje v oblasti Gabčíkova. Pripadne lokálne vodné zdroje v okrese Levice sa využívajú pre Šahy (VZ Plášťovce), obce Tupá a Hontianska Vrbica, ktoré majú vlastný vodný zdroj. Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou je vyriešené cez verejnú vodovodnú sieť, ale využívajú sa aj vlastné studne obyvateľov.

Kvalita vôd

K najvýznamnejším znečisťovateľom v povodí Hrona patria komunálne odpadové vody, poľnohospodárska výroba a miestny priemysel. Odpadové vody z EMO Mochovce ústia do toku Hrona a oblasť Levíc s prítomným priemyslom a službami zachytávajú prítoky Podlužianka, Sikenica a Perec. V dotknutom území sa k celkovému znečisteniu Hrona prechádzajúce zo stredného úseku toku pripája hlavne

odpadová voda z mestskej ČOV Levice, kde sú okrem splaškových vod prečisťované aj priemyselne odpadové vody.

Podzemné vody aluviálnych náplav Hrona po Želiezovce majú nepriaznivé fyzikálnochemické vlastnosti.

Pôdna charakteristika

V katastri obce Hontianska Vrbica sa nachádzajú lužné, nivné a hnedozemné pôdy. Lužné pôdy sú ďalej od koryta rieky, sú úrodné, majú viac humusu. Nivné pôdy vznikli na nivách riek, sú ovplyvňované podzemnou i záplavovou vodou. Hnedozeme sa nachádzajú na sprašových pahorkatinách - spolu s lužnými pôdami sú to naše najúrodnejšie pôdy. Farba je sivohnedá až hnedosivá.

V predmetnom území sa vyskytujú zeminy zaradené v skupine D, tzv. súdržné zeminy. Sú to:

a/ Nivné pôdy glejové, sprievodné gleje na nivných sedimentoch, zatriedenie - tr. 22., stredne ťažké pôdy, podzemná voda sa pohybuje v lete v hĺbke 1-2 m.

b/ Ílovité hliny a hliny - zeminy vysokoplastické, prevažne tuhej a pevnej konzistencie ojedinele mäkkej konzistencie, zatriedenie - tr.21. Sú to ťažké pôdy, ktoré sa nachádzajú pri vodných tokoch.

Má zastúpenie rôznych bonitovaných pôdnoekologických jednotiek od 2. bonitnej skupiny až po 5. bonitnú skupinu. V západnej časti obce sú to hlavne 2. a 3.bonitná skupina, na východe je nižšia bonita pôdy.

Monitorovanie a hodnotenie kontaminácie pod je súčasťou Čiastkového monitorovacieho systému – pôda. Monitorovaním zistene hodnoty sú posudzované podľa Rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva SR o najvyšších prípustných hodnotách škodlivých látok v pôde (kovov, anorganických zlúčenín, aromatických zlúčenín, polycyklických aromatických uhľovodíkov, chlórovaných uhľovodíkov, pesticídov a iných) číslo 521/1994-540.

Hlavným prejavom degradácie pôdy je erózia - odnos pôdných častíc z povrchu pôdy vplyvom vody a vetra. Táto v prípade obce Hontianska Vrbica pôsobí problémy hlavne v členitejšom teréne a na strmšom svahoch, kde je žiaduca výsadba vetrolamov.

Flóra

Rastlinstvo obce Hontianska Vrbica tvorí sídelná vegetácia, pobrežná vegetácia kanála Perec, potokov Teplá a Sikenica, líniová vegetácia popri poľných cestách a lesov v k.ú. obce. Sídelnú vegetáciu tvorí zeleň popri cestách, pri rodinných domoch, v parku a na cintorínoch.

Podľa fytogeografického členenia patrí riešené územie do oblasti panónskej flóry. Prirodzenú potenciálnu vegetáciu na tomto území predstavovali najmä lužné lesy nížinné, ktoré sledujú nivu Hrona. Nachádza sa tu lesný vegetačný stupeň dubový, jeho pôvodné porasty boli odlesnené a premenené na náhradné spoločenstvá a následne na ornú pôdu. Hlavným fyzickým predpokladom pre masívne odlesňovanie v minulosti bola jeho malá výšková členitosť, teda ľahká dostupnosť. Poľnohospodárske obrábanie pôdy vzhľadom na jej vysokú prirodzenú úrodnosť umožňovalo vysoko rentabilnú výrobu potravín. Toto hospodárske využívanie pôdy sa za posledných 70 rokov ešte zintenzívnilo. Prirodzená vegetácia je do aktuálnej vegetácie premietnutá len zvyškami fragmentov popri rieky Hron.

Lesnatosť územia obce je 17,72 %, lesná pôda zaberá 422,5 ha.

Negatívnym javom v prírodnom prostredí obce je nedostatok nelesnej stromovej a krovinej vegetácie pozdĺž kanálov, ciest a na verejných priestranstvách.

Fauna

Živočíšstvo obce Hontianska Vrbica charakterizujú druhy typické pre teplé nížiny a kotliny strednej Európy. Medzi typické a vzácne bezstavovce charakteristických biotopov nížinnej krajiny (teplé, suché lúky,

staré ovocné sady, dubové lesy a vetrolamy) patrí chránená modlivka zelená, vidlochvost ovocný, fúzač koreňový a roháč obyčajný. Najviac hniezdiacich druhov vtákov zo všetkých existujúcich biotopov sa vyskytuje v rozptýlených lesíkoch. Charakteristickými reprezentantmi živočíšnej ríše obce Hontianska Vrbica sú: zajac poľný, srnec hôrny, bažant poľný.

Krajinná štruktúra

Súčasná krajinná štruktúra (SKŠ) v území je odrazom pôsobenia ľudskej činnosti na biotické a abiotické zložky krajiny a zároveň odzrkadľuje stupeň antropogénnej premeny krajiny. SKŠ odráža vzájomnú kombináciu súboru prvkov prírodného, poloprírodného (človekom pozmenené prvky krajinnnej štruktúry) i umelého charakteru (človekom vytvorené prvky krajinnnej štruktúry). Na základe zastúpenia a plošinnej rozlohy jednotlivých prvkov SKŠ môžeme hodnotiť súčasný stav antropizácie územia, či ide o územie prirodzené s vysokou krajinoekologickou hodnotou, alebo naopak o územie antropicky silne pozmenené s nízkou krajinoekologickou hodnotou.

Štruktúra jednotlivých prvkov SKŠ v katastrálnom území obce Hontianska Vrbica je nasledovná:

Tab. č.3 – Súčasná krajinná štruktúra obce Hontianska Vrbica

poľnohospodárska pôda	orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	trvalé trávne porasty	Spolu
	1 627,88	0,00	11,21	20,77	4,71	183,22	1 847,79
nepoľnohospodárska pôda	lesný pozemok	vodná plocha	zastavané plochy a nádvoria	ostatná plocha	Spolu		
	399,07	28,04	101,19	9,00	537,30		
Celková výmera územia obce							2 385,09

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Podľa uvedenej štruktúry spolu najväčšie zastúpenie v území má orná pôda ďalej zastavané plochy, ktoré predstavujú najnižšiu krajinoekologickú stabilitu.

Územie je pomerne silne pretvorené a pozmenené ľudskou činnosťou, a to hlavne poľnohospodárskou, ktorá intenzívne využíva odlesnenú pôdu pre pestovanie hlavne obilnín. V severnej a západnej časti katastra sa územie vyznačuje vysokým stupňom degradácie, čím je značne zraniteľné. Nemá dostatok extrazívnych lúk a pasienkov s prirodzene rastúcimi druhmi s výskytom chránených alebo ohrozených druhov rastlín, ale taktiež chýbajú intenzívne lúky a pasienky s podielom prirodzene rastúcich druhov rastlín.

V území katastra sa nachádzajú biocentrum regionálneho významu – les vo východnej časti katastra a biokoridory potok Perec, Sikenica a potok Teplá.

2.2. Ochrana prírody a krajiny

Chránené územia, NATURA 2000

Vytvorenie sústavy osobitne chránených území NATURA 2000 (ďalej len sústava NATURA2000) je jednou z prioritných podmienok vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie v oblasti ochrany prírody. Vychádzajúc zo smerníc ES tvoria sústavu NATURA 2000 dva typy území:

- chránené vtáčie územia (Special Protection Areas - SPAs),
- územia európskeho významu (Special Areas of Conservation - SACs),

Na území obce sa nenachádzajú ani chránené vtáčie územia, ani územia európskeho významu, ani nezasahujú do nej žiadne tzv. Ramsarské lokality.

Územie obce dotýkajú nasledovné biokoridory regionálneho významu:

Potok Sikenica - svojim korytom tvorí biokoridor regionálneho významu, žije tu jalec tmavý (*Leuciscus idus*), ondatra pižmová (*Ondatra zibethica*), krysa vodná (*Arvicola terrestris*). Flóra je zastúpená vodným rastlinstvom teplomilného charakteru

Potok Podlužianka - vodný tok stredného prietoku. Napriek tomu, že neboli zistené ohrozené druhy, lokalita má svoj význam - predstavuje refúgium pôvodných druhov uprostred poľnohospodársky intenzívne využívannej krajiny. Lokalita je významná aj pre živočíchy.

Kanál Perec - umelý kanál, druhové zloženie bylinných porastov je v súčasnosti už prevažne prirodzené, porasty majú teplomilný a vodný charakter.

Potok Teplá - korytom tvorí biokoridor obecného významu. Flóra je zastúpená teplomilnými a vodnými rastlinami. V zime tvorí zimovisko pre vodné vtáctvo, nakoľko jeho hladina nezamrzá.

Územie obce dotýka nasledovné biocentrum regionálneho významu:

Vrbický les - rozsiahle biocentrum, zasahujúce aj mimo záujmové územie. Pomerne rozsiahly komplex zachovalých lesných porastov. Jadrami biocentra je les v vo východnej časti katastra obce. V tomto území sa koncentruje výskyt niektorých ohrozených druhov, celé územie je pre danú oblasť prírodoochranné mimoriadne významné. Do biocentra sú zaradené aj TPP severovýchodne od obce.

ÚSES

Ekostabilizačné opatrenia predstavujú také opatrenia a také návrhy spôsobu využitia pôdy, ktoré priaznivo ovplyvňujú svoje bezprostredné okolie alebo zabraňujú potencionálnemu ohrozeniu krajinných prvkov. Návrh opatrení Miestneho územného systému ekologickej stability (M-ÚSES) podrobne opisuje ÚPN obce Hontianska Vrbica.

Prevládajúcim spôsobom využitia pôdy v riešenom území je intenzívne poľnohospodárstvo, preto aj najviac ekostabilizačných opatrení súvisí s poľnohospodárskym spôsobom využitia územia.

2.3. Životné prostredie

Ovzdušie

V zmysle zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov sú prevádzkovatelia zdrojov znečisťovania ovzdušia povinní dodržiavať určité emisné limity znečisťujúcich látok.

VZN obce č. 10 o ochrane vonkajšieho ovzdušia a o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia na území obce Hontianska Vrbica upravuje pôsobnosť obce Hontianska Vrbica vo veci rozhodovania o poplatku za znečisťovanie ovzdušia prevádzkovateľa malého zdroja znečisťovania ovzdušia v zmysle zákona č.137/2010 o ovzduší a podľa §2, ods.2 a § 6, ods.4 a 5 zákona č.401/1998 o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia.

Na území obce Hontianska Vrbica sa významný zdroj znečistenia ovzdušia nenachádza. Územie obce možno charakterizovať ako oblasť s relatívne málo znečisteným ovzduším. Za zdroj znečistenia sa považujú hlavne výfukové plyny motorových vozidiel v blízkosti dopravných komunikácií, pričom výrazným faktorom nie je počet, ale technický stav dopravných prostriedkov.

Súčasný trend v znečisťovaní ovzdušia je klesajúci a je spôsobený plynoifikáciou obce a znížením spotreby palív. Plynoifikáciou obce sa výrazne znížila zaťaženosť ovzdušia tuhými emisiami.

Čiastočným znečisťovateľom ovzdušia na území obce je poľnohospodárska výroba (zvýšenie podielu tuhých častíc vo vzduchu vo forme prachu, úletov a aplikácia umelých pesticídov), ďalej veterná erózia,

preprava nekrytých prašných a sypkých materiálov, lokálne vykurovanie domácností (kúrenie tuhým palivom, príp. nevhodnými materiálmi) a kotolne blízko ležiacich priemyselných podnikov (Levice, Géňa).

Hluk a vibrácie

Na území obce Hontianska Vrbica sa okrem motorových vozidiel a poľnohospodárskych strojov žiadne zdroje hluku nenachádzajú. Automobilová doprava je intenzívna predovšetkým na štátnej ceste č. III/5101. V záujme eliminácie hluku je potrebná výsadba izolačnej zelene.

Vzhľadom na vzdialenosť intravilánu obce od hlavných dopravných ťahov nie je obec vystavená výraznejším vibráciám spôsobených cestnou dopravou.

Seizmicita

Podľa STN 730036 - Seizmické zaťaženie stavebných konštrukcií, ležia okresy Levice a Veľký Krtíš a ich širšie okolie v seizmicky aktívnej oblasti s potenciálnym výskytom zemetrasení 5 - 6°makro seizmickej stupnice MSK-64. V rámci územia Slovenska ide o stredne hodnoty seizmického ohrozenia.

Radónové riziko

Žiarenie z prírodných zdrojov, uvádzané ako radónové riziko, patrí k stresovým faktorom, ktoré negatívne pôsobia na zdravotný stav obyvateľov regiónu.

K najvýznamnejším zdrojom prírodného žiarenia patrí radón, ktorý je prítomný v stopových množstvách v horninách (horninové podložie budov, stavebný materiál) a je zdrojom radiácie predovšetkým v budovách a vo vode.

Záujmová oblasť v okrese Levice vykazuje nízke až stredne radónové riziko. V súvislosti s prevádzkou jadrovej elektrárne v Mochovciach vzniká možnosť jej vplyvu na rádioaktivitu v životnom prostredí a na ožiarenie obyvateľov.

Environmentálna regionalizácia

Environmentálna regionalizácia Slovenska predstavuje prierezový zdroj informácií o stave životného prostredia a odráža jeho diferencovaný stav v jednotlivých častiach Slovenska. Jednotlivé regióny vykazujú rôzny stav zaťaženia jednotlivých zložiek životného prostredia a v rôznej miere sa v nich uplatňujú rizikové faktory. Z hľadiska kvality životného prostredia patrí územie obce Hontianska Vrbica do okrsku s mierne narušeným prostredím. Pod Levicami sa tiahne ale Dolnohronský región, ktorý je okrskom so značne narušeným prostredím (viď. príloha)

3. ĽUDSKÉ ZDROJE

3.1. Demografická situácia obce

Trvale bývajúce obyvateľstvo

Trvale bývajúce obyvateľstvo tvoria osoby, ktoré mali v okamihu rozhodujúceho sčítania trvalý pobyt na území SR, resp. v Hontianskej Vrbici. Počet trvalo bývajúcich obyvateľov obce bol pri poslednom celosvetovom sčítaní obyvateľov (v roku 2011) 568, čo tvorilo 0,01 % všetkých obyvateľov Slovenskej republiky.

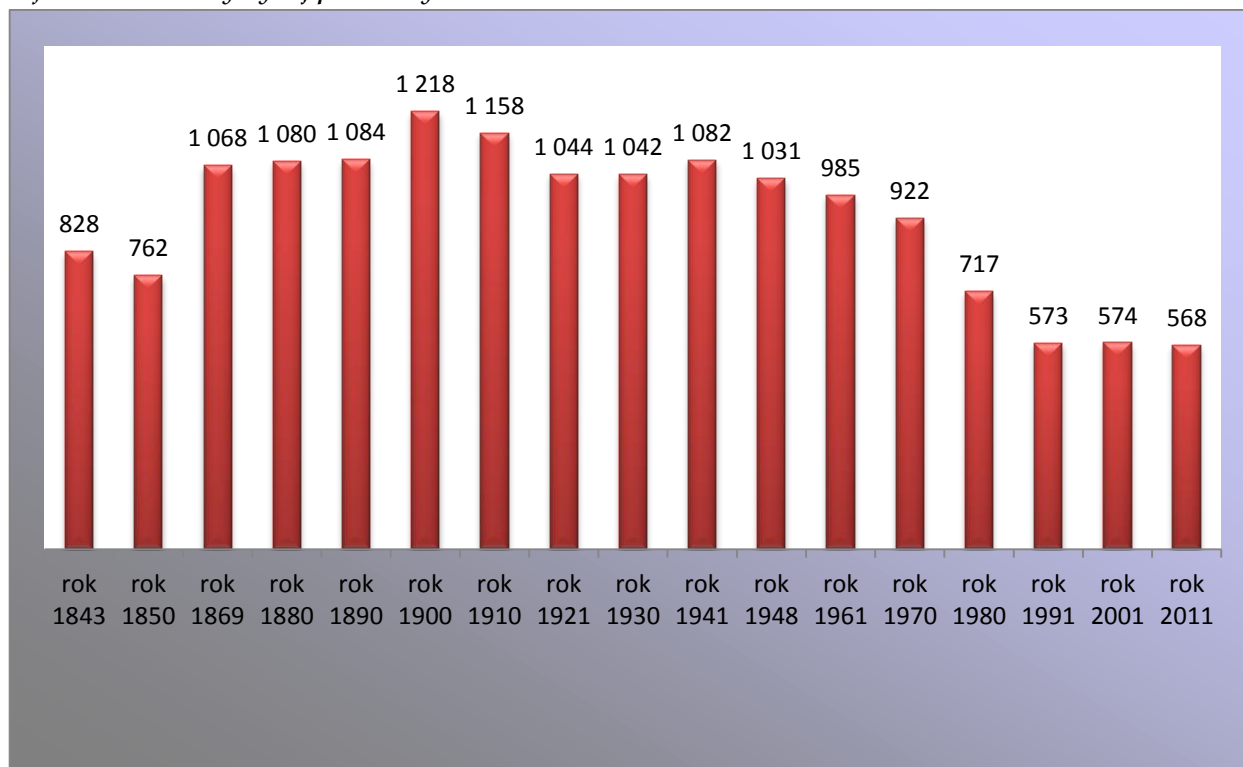
V Hontianskej Vrbici podľa údajov k 31.12.2014 bývalo 564 obyvateľov. Podiel žien je o 1,77 % nižší ako podiel mužov z celkového počtu občanov obce.

Historický vývoj obyvateľstva obce Hontianska Vrbica

Štatistické údaje o vývoji počtu obyvateľov obce sú dostupné od roku 1869. Údaje z predchádzajúcich rokov sú známe z rôznych súpisov obyvateľov, daňovníkov a iných listín.

Obdobie nárastu obce trvalo do roku 1900, kedy mala obec najväčší počet občanov v skúmanom 168 ročnom období. Po tomto roku nasleduje najskôr razantne miernejší pokles, ktorý trvalo až do roku 1991.

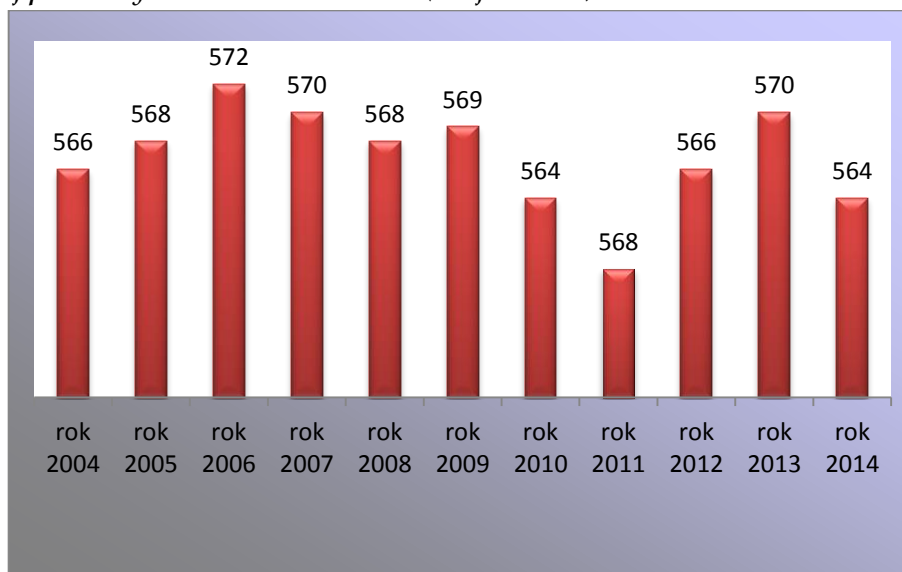
Graf č.1 – Historický vývoj počtu obyvateľov obce Hontianska Vrbica

Zdroj: Štatistický úrad SR, internet, 2015

Podrobný vývoj počtu obyvateľov obce v rokoch 2004 – 2014 znázorňuje graf č.2.

Graf č.2 – Vývoj počtu obyvateľstva od roku 2004 (údaje k 31.12)

Zdroj: Štatistický úrad SR, internet, 2015

V poslednom desaťročí stagnoval počet obyvateľov medzi 550 a 600, ktoré nikdy nedosiahlo. Najviac občanov žilo v obci v r. 2006, najmenej v r. 2011.

Graf vypovedá o miernom náraste až do roku 2006, kedy nastáva prevrat v tejto tendencii a počet občanov obce začína klesať. Tento trend sa v roku 2011 zmenil, počet obyvateľov narástol.

Na základe vývoja počtu obyvateľov v posledných rokoch sa pre najbližšie roky predpokladá pokračovanie stagnácie počtu občanov, spojená s občasným rastom hlavne mechanickým spôsobom – migráciou, vzhľadom na to, že celkový prírastok počtu občanov v uplynulých rokoch nespôsobil prirodzený prírastok, ale kladný rozdiel medzi prirodzeným prírastkom a migračným saldom.

Pohyby obyvateľstva v rokoch 2004 – 2014

Z hľadiska prognózy ďalšieho vývoja počtu obyvateľov obce je nevyhnutné poznať jeho doterajší vývin, ktorý determinuje mechanický a prirodzený pohyb občanov obce.

Tab. č. 4 - Prirodzený pohyb obyvateľov v období rokov 2004 - 2014

Prirodzený pohyb obyvateľstva	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
narodenie	6	3	6	7	3	8	9	6	6	3	4
úmrť	6	7	7	9	12	9	8	9	4	9	7
Prirodzený prírastok	0	-4	-1	-2	-9	-1	1	-3	2	-6	-3

Tab. č.4 dokumentuje bilanciu prirodzeného pohybu občanov počas predchádzajúcich 10 rokov vyjadrenú rozdielom medzi počtom narodení a úmrtí. Tento ukazovateľ vykazuje v Hontianskej Vrbici väčšinou záporné hodnoty – môžeme hovoriť o prirodzenom úbytku obyvateľov obce.

Tab. č.5 - Migračné saldo, prirodzený prírastok a celkový prírastok obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
pristahovaní	25	20	20	21	25	7	5	6	11	26	9
vysťahovaní	10	4	11	20	14	7	10	13	6	16	13
Migračné saldo	15	16	9	1	11	0	-5	-7	5	10	-4
Celkový prírastok	15	12	8	-1	2	-1	-4	-10	7	4	-7

Zdroj tab. č.4 a č.5: ŠÚ SR, OcÚ, 2015

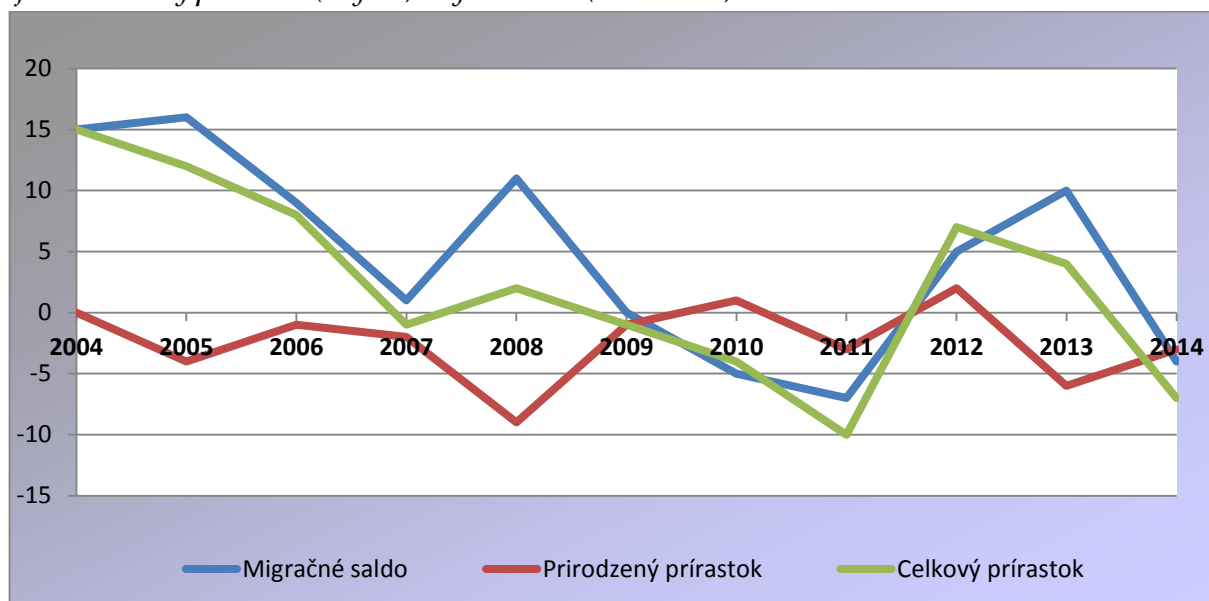
Migračné saldo (bilancia mechanického pohybu obyvateľstva) sa v posledných 10 rokoch vyvíjalo nerovnomerne, prevládala však kladná hodnota salda (počet vysťahovaných len v troch rokoch prevyšoval nad počtom pristahovaných, kedy malo migračné saldo zápornú hodnotu).

Hodnota celkového prírastku (úbytku) obyvateľov obce ku koncu jednotlivých rokov závisí od vývoja prirodzeného prírastku a migračného salda.

Ako to dokumentuje tab. č. 5 a graf č.3, v obci Hontianska Vrbica bolo charakteristické striedanie dvoj- alebo trojročných období s kladným alebo záporným celkovým prírastkom počtu obyvateľov. Po štyroch rokoch zápornej hodnoty v roku 2014 začala bilancia prirodzeného prírastku a migračného salda dosahovať kladné hodnoty – počet obyvateľov obce Hontianska Vrbica začal pribúdať.

Graf č.3 – Celkový prírastok (úbytok) obyvateľstva (2004 - 2014)

Zdroj: ŠÚ SR, OcÚ, 2015

Prognóza vývoja počtu obyvateľov obce

Súčasný demografický profil obyvateľstva obce nevytvára možnosti výraznejšieho rastu počtu obyvateľov z prirodzených prírastkov. Miernejší nárast počtu obyvateľov obce možné dosiahnuť migráciou, v prípade, že v posledných rokoch začatý trend sťahovania mestského obyvateľstva na vidiek pokračuje.

Sobáše a rozvody

V súčasnosti prevláda na Slovensku (ale aj v Európe) trend znižovania počtu sobášov.

Počet sobášov v obci Hontianska Vrbica je veľmi nízky; údaje o rozvodoch svedčia o takmer nulovom rozvodovosti (tab. č.6). V skúmanom jedenástročnom intervale pripadalo v priemere na každý rok jedna svadba.

Tab. č.6 - Vývoj počtu sobášov a rozvodov v posledných 11 rokoch

Hontianska Vrbica	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sobáše	0	0	2	1	2	3	2	0	0	0	1
Rozvody	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, OcÚ

Dôvodom pre nižší počet sobášov je niekoľko. Predtým sa na uzatvorenie manželstva viazala možnosť získať byt. To dnes už neplatí. Ubúda aj tých, ktorí sa brať musia.

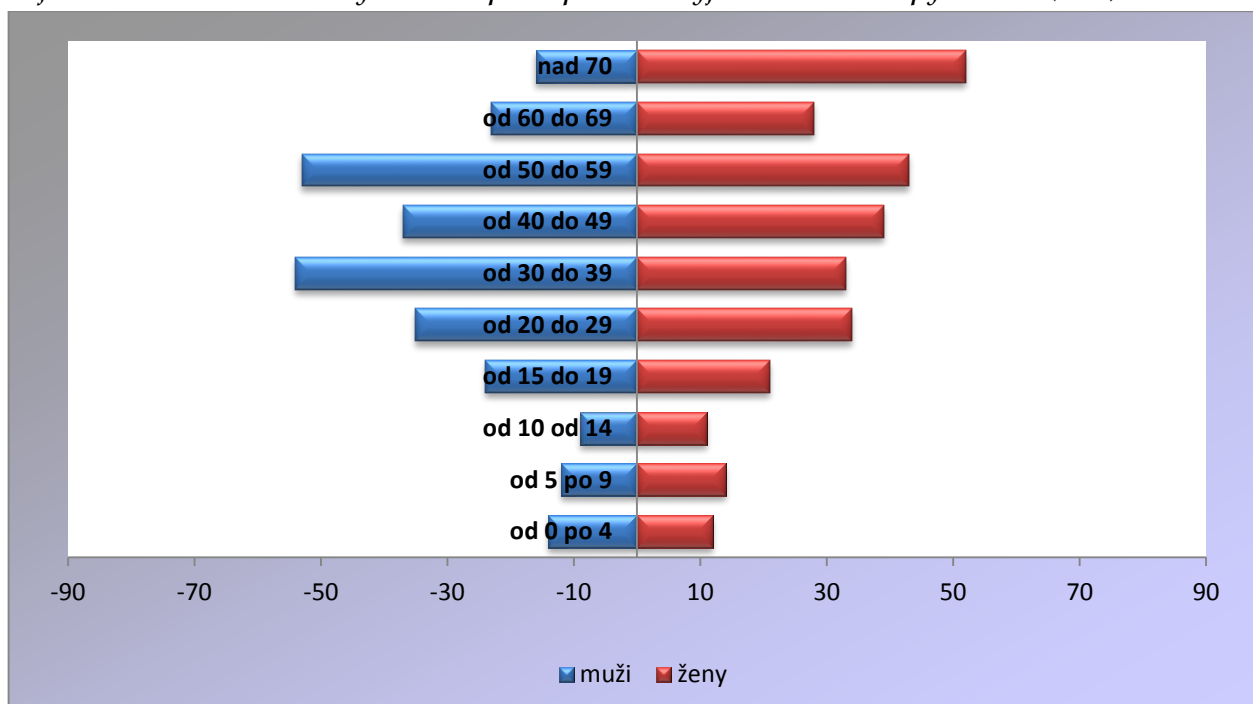
Zvýšila sa aj dolná hranica veku, v ktorom sa prvé manželstvo uzatvára. Mladí ľudia dlhšie študujú, cestujú a budujú si kariéru, sporia na kúpu bytu; svadba, ktorá je pre mnohých úzko spojená s rodičovstvom, sa odkladá na neskôr a manželstvo sa uzatvára často len v prípade narodenia dieťaťa.

Ďalším dôvodom pre nízky počet sobášov (ale aj nízkeho počtu rozvodov!) je nezáväzné spolužitie v nemanželskom zväzku (ako druh a družka), ktoré sa v poslednej dobe stáva čím ďalej tým viac obľúbené medzi pármí.

Veková štruktúra obyvateľstva

Vo vekovej štruktúre obyvateľstva obce Hontianska Vrbica pretrvávajú v dôsledku nízkeho počtu novorodencov a dlhodobého záporného salda prirodzeného prírastku proces jeho starnutia. Pozoruhodný je počet obyvateľov vo veku nad 70 rokov v obci – žien. V porovnaní s rokom 1991 sa k roku 2011 znížil podiel občanov v predproduktívnom veku o 2,83 %. Podiel občanov v produktívnom veku sa za dvadsať rokov zvýšil o 15%. Podiel občanov v poproduktívnom veku sa znížil o 12,25 %.

Graf č.4 - Veková štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia vyjadrená vekovou pyramídou (2014)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Veková pyramída obyvateľstva obce Hontianska Vrbica má výrazne zúženú základňu, je to regresívny typ vekovej štruktúry, ktorý poukazuje na nízky počet narodených a tým zmenšujúci sa podiel detí na celkovej populácii.

Z grafu je zrejmé, že v obci sú najpočetnejšími vekovými kategóriami skupiny obyvateľov od 30 do 39 rokov (muži) a nad 70 rokov (ženy). Druhou najpočetnejšou vekovou skupinou je skupina mužov od 50 do 59 rokov. Na treťom mieste je skupina žien vo veku od 50 do 59 rokov.

Najmenšie zastúpenie má skupina mužov vo veku 10 - 14 rokov. Graf dokumentuje postupné starnutie obyvateľstva obce, pričom sa postupom času ešte viac prejaví pokles počtu narodených detí v základni pyramídy a súčasne sa do poproduktívneho veku začnú posúvať generácie narodené v päťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia.

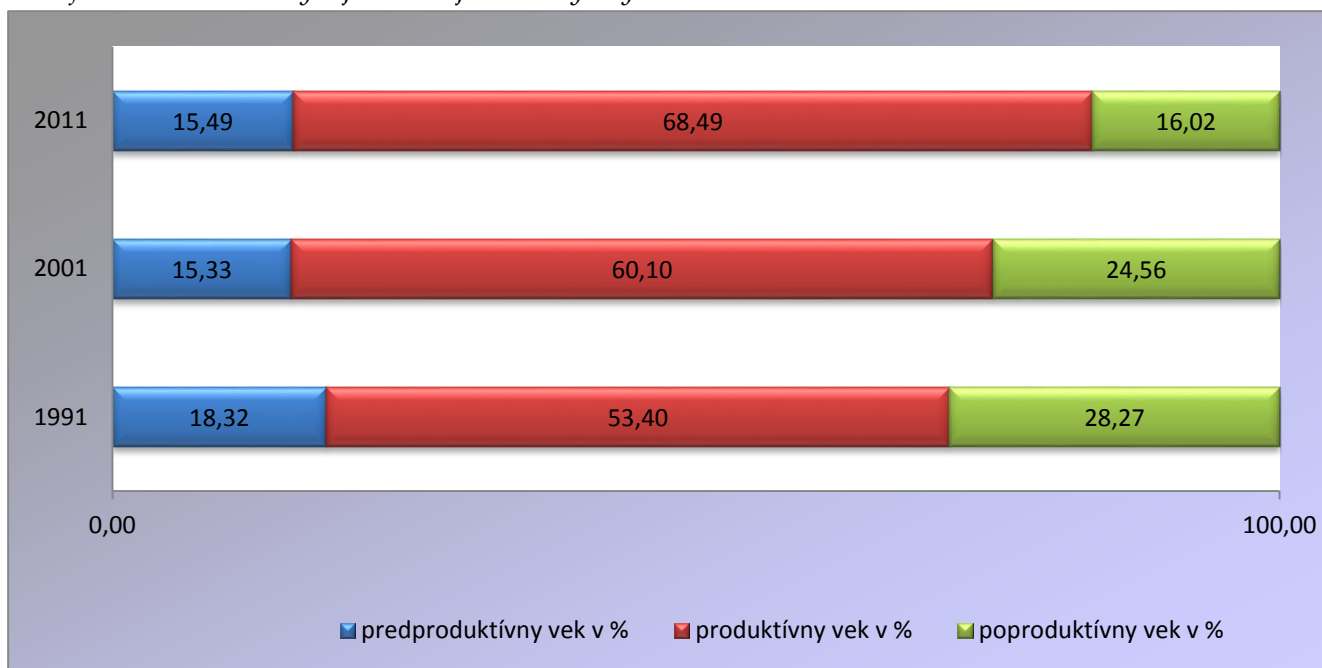
Podiel obyvateľov obce Hontianska Vrbica v pred-, produktívnom a poproduktívnom veku z celkového počtu trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12.2014 znázorňuje tabuľka č.7.

Tab. č.7 – Bývajúcce obyvateľstvo v pred-, produktívnom a poproduktívnom veku (rok 2014)

Rok	Predproduktívny vek v %	Produktívny vek v %	Poproduktívny vek v %
2014	12,77	66,13	21,10

Najväčšie zastúpenie majú občania v produktívnom veku, najmenšie obyvatelia v predproduktívnom veku.

Graf č.5 - Porovnanie vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva

Zdroj tab.č.7: interné materiály obce a graf č.5: ŠÚ SR, 2015

Na základe grafu č.5 môžeme konštatovať, že sa veková štruktúra obyvateľstva za posledných 20 rokov výrazne zmenila v prospech obyvateľov v produktívnom veku. Jedným z dôvodov na zvýšenie podielu občanov v produktívnom veku je zvýšenie hranice dôchodkového veku po roku 2001 - niektorí občania sa z kategórie poproduktívnej presunuli do kategórie produktívnej. Tým pádom zaznamenáva podiel občanov v dôchodkovom veku po roku 2001 pokles.

Podiel občanov v predproduktívnom veku od r. 1991 klesá. Zmenšovanie podielu mladej generácie a zvyšovanie podielu starších vekových skupín obyvateľstva (zhoršenie vekovej štruktúry obyvateľstva) má za následok pokles reprodukčných schopností populácie.

O reprodukčnej vitalite obyvateľstva vypovedá *Index vitality* (I_v) vyjadrený pomerom predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva. I_v mala v roku 2011 v Hontianskej Vrbici hodnotu 96,7. To znamená, že podiel občanov predproduktívnom veku tvorí 96,7 % občanov poproduktívnom veku.

Index vitality sa v rokoch porovnaných v tab. č.6 nevyvíjal rovnomerne, jeho hodnota v obci Hontianska Vrbica svedčí o regresívnom type populácie a signalizuje o. i. tendenciu znižovania prirodzeného prírastku.

Index starnutia (I_s) vyjadruje počet osôb poproduktívneho veku pripadajúci na sto osôb v predproduktívnom veku. V roku 2011 bola jeho hodnota 103,41, čo znamená, že občania v poproduktívnom veku tvoria 103,4 % občanov v predproduktívnom veku, čiže ich počet je takmer rovnaký. Je to výrazne menší podiel ako v predchádzajúcich 20 rokoch – vtedy bol počet občanov v poproduktívnom veku vyšší o 1,5-krát ako skupina osôb v predproduktívnom veku.

Tab. č.8 – Vývoj indexu vitality, starnutia a ekonomického zaťaženia

Rok	Index vitality v roku	Index starnutia v roku	Index ekonomického zaťaženia
1991	64,81	154,29	87,25
2001	62,41	160,23	66,38
2011	96,70	103,41	46,02

Zdroj: vlastné výpočty autorky, 2015

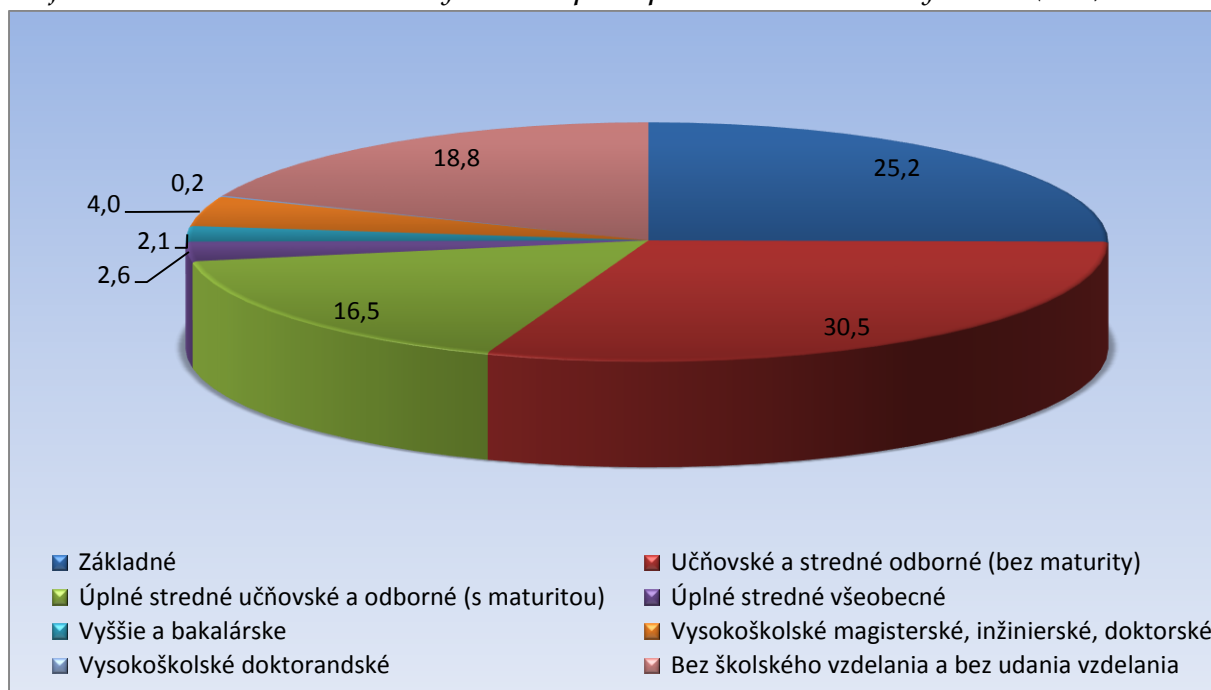
Index ekonomického zaťaženia (I_{ez}) vyjadruje akým podielom v populácii je zaťažená produktívna zložka obyvateľstva neproduktívnou.

Hodnota indexu mala v r. 1991 – 2011 klesajúcu tendenciu, čo svedčí o postupnom znižovaní zaťaženia obyvateľov v produktívnom veku občanmi nepracujúcimi, resp. ekonomicky neaktívnymi.

3.2. Vzdelávanie, vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná úroveň obyvateľstva má pre ďalší rozvoj obce zásadný význam. Vzdelanostnú štruktúru obyvateľov obce Hontianska Vrbica v roku 2011 znázorňuje graf č.6, z ktorého vyplýva, že najväčšiu časť obyvateľstva tvoria osoby, ktoré skončili stredné odborné učilište alebo majú stredné odborné vzdelanie bez maturity (spolu 30,5 %). 1/4 obyvateľstva obce (25,2 %) má základné vzdelanie. Maturitu má 19,1 % obyvateľov obce (z toho gymnázium skončilo 2,6%). Podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním oproti roku 2001 narástol (z 3,84 na 4,2%).

Graf č.6 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa posledného sčítania obyvateľov (2011)

Zdroj: SODB 2011

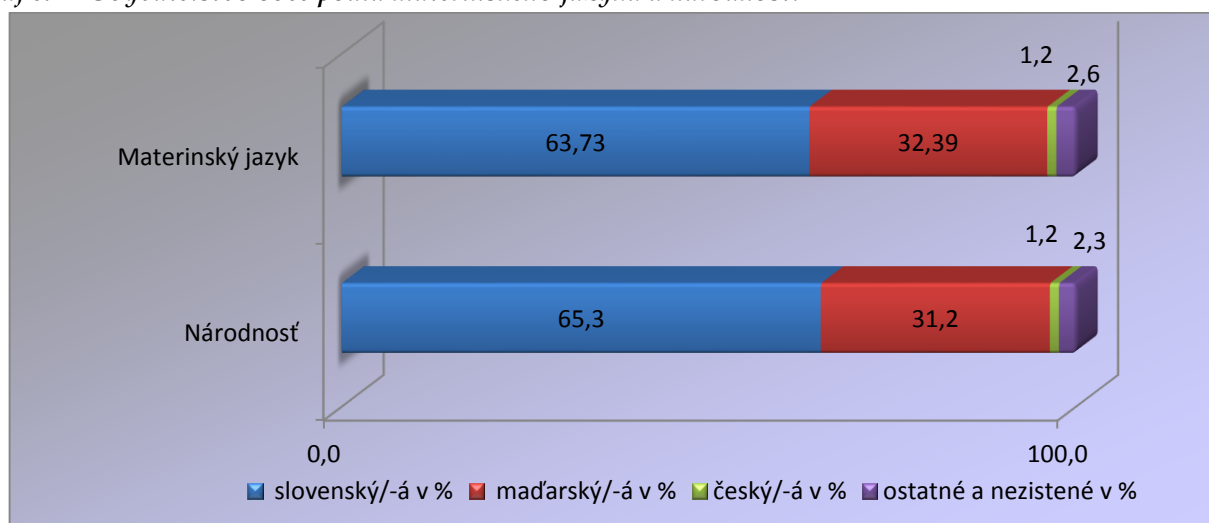
Takáto vzdelanostná štruktúra je typická pre väčšinu menších vidieckych obcí v tomto regióne, pričom platí, že základné vzdelanie majú hlavne občania v dôchodkovom veku, čo súvisí s tým, že v čase ich detstva nebol na území SR rozvinutý systém stredných škôl a rodiny žili hlavne z poľnohospodárstva – práce na poli vyžadovali viac pomocných rúk ako vyškolených hláv. Vyšší podiel absolventov odborných stredných škôl poukazuje na dostatočný odborný potenciál v obci.

3.3. Vierovyznanie a národnostné zloženie

Národnosťou sa rozumie príslušnosť osoby k národu, národnostnej či etnickej menšine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, alebo ktorú občan prevažne používa a lebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej či etnickej menšine. Z toho vyplýva, že štruktúra obyvateľov obce podľa národnosti a materinského jazyka nemusí byť rovnaká.

Túto situáciu znázorňuje graf č.7, v ktorom je uvedené porovnanie štruktúry obyvateľov obce podľa toho, ku ktorej národnosti a materinskému jazyku sa prihlásili.

Graf č.7 - Obyvateľstvo obce podľa materinského jazyka a národnosti

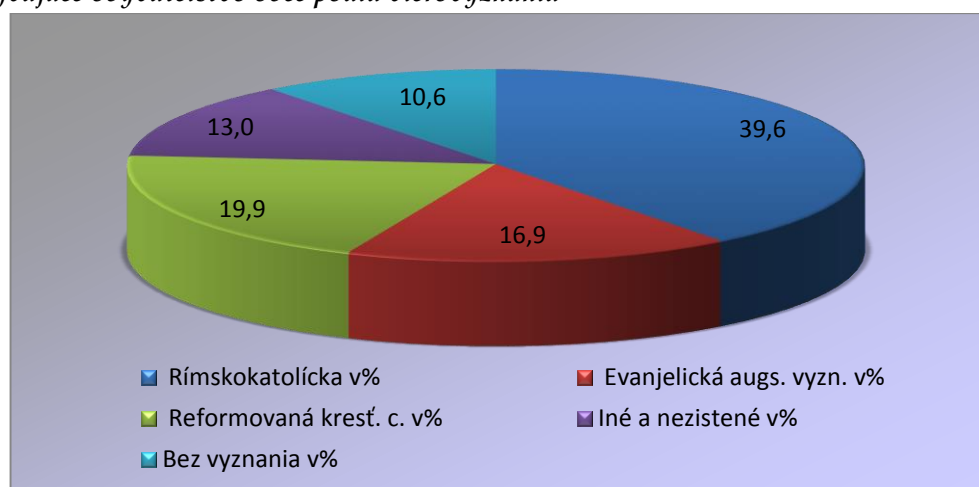
Zdroj: SODB 2011

Čo sa týka národnostného zloženia obce, Hontianska Vrbica je dvojnárodnostnou dedinou s prevažujúcim počtom obyvateľov hlásiacich sa k slovenskej národnosti (65,3 %). Druhou národnosťou je maďarská, ku ktorej sa prihlásila 31,2% občanov. Ostatné národnosti majú v obci nepatrné zastúpenie. V Hontianskej Vrbici žije malá rómska komunita, ktorá sa hlási buď k slovenskej, alebo k maďarskej národnosti.

Štruktúra obyvateľov obce Hontianska Vrbica podľa materinského jazyka je podobná štruktúre obyvateľov obce podľa národnosti, nie sú však zhodné.

Z grafu č.7 je zrejmé, že nie všetci občania, ktorí sa prihlásili k slovenskej národnosti, majú aj materinský jazyk slovenský. Slovenský materinský jazyk uviedlo o 1,6 % menej občanov obce, ako slovenskú národnosť. Presne opačne je to v prípade maďarského materinského jazyka, ktorý má o 1,2 % viac obyvateľov ako je občanov hlásiacich sa k maďarskej národnosti.

Graf č. 8- Bývajúce obyvateľstvo obce podľa vierovyznania

Zdroj: SODB 2011

Ako to dokumentuje graf č.8, obec Hontianska Vrbica je z hľadiska vierovyznania veľmi pestrá. Viac ako tretina veriacich sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi (39,6 %), k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania menej ako 1/5 (17%). Reformovaná kresťanská cirkev má 19,9 % - né zastúpenie – je druhou najväčšou cirkvou v obci. K ostatným vierovyznaniam sa hlásili obyvatelia v menšom podiele. Bez vyznania, resp. nemohlo byť náboženské vyznanie zistené u 23,6% obyvateľov obce.

4. KULTÚRNE A SPOLOČENSKÉ ZDROJE

4.1. Pamiatky a tradície, kultúrny život

V obci Hontianska Vrbica je počas celého roka organizované mnoho kultúrno-spoločenských podujatí, ktorými sú napr.: deň matiek, stávanie mája – majáles, deň detí, deň dôchodcov, oslavy Mikuláša, oslavy rôznych výročí obce (napr. v r. 2015 oslavy 880. výročia prvej písomnej zmienky o obci Hontianska Vrbica), karneval.

Zo športových udalostí sa každý rok organizuje Medzinárodný futbalový turnaj mužov a futbalový turnaj žiakov.

Multifunkčné ihrisko postavené v r. 2010 v areály futbalového ihriska otvára nové možnosti športovania a trávenia voľného času, vzniku nových záujmových klubov, organizovania súťaží.

Podobne je obec bohatá na zručných ľudí a remeselníkov – venujú sa napr. výrobe vábničiek, gravírovaniu zbraní a pod. V Hontianskej Vrbici v minulosti existovalo mnoho remesiel, ako napr. kožušníctvo, tesárstvo, garbiarstvo.

Hody sú oslávené v novembri na Martina.

Kultúrno-historické pamiatky

Rímskokatolícky kostol Sv. Martina. Gotický kostol je zasvätený Svätému Martinovi biskupovi, postavený bol v rokoch 1423 až 1442. V kostole sa zachovala kamenná krstiteľnica kalichového tvaru z roku 1423. Ešte na začiatku 20. storočia uchovávali na miestnej fare železá na pečenie hostií z roku 1519. Turci pôvodný kostol vypálili, ale znovu sa postavil v barokovom slohu. V r. 2013 bola zrekonštruovaná strecha kostola. Kostol potrebuje ďalšiu rekonštrukciu.

Reformovaný kostol. V r. 1662 mala cirkev už kostol s dvomi zvonmi. Súčasný kostol bol postavený v r. 1784 v klasicistickom slohu, zrekonštruovaný bol v r. 1889, 1900 a 1930. Veža bola pristavaná v r. 1793 Exteriér súčasného reformovaného kostola potrebuje rekonštrukciu. Kazateľňa je v barokovo-klasicistickom slohu, stôl Pána bola vyrobená z červeného mramoru v r. 1868.

Pomník padlým v 1. a 2. svetovej vojne – pomník obetiam 1. sv. vojny bol postavený v r. 1940.

Kríže a iné sakrálné pamiatky. Z drobných sakrálnych pamiatok stoja v obci štyri kríže, jedna kaplnka a socha svätého Floriána. Prvý kríž sa nachádza pri začiatku obce, pred prvým domom z pravej strany cesty od Mýtnych Ludán. Tento prícestný kríž je pozváraní zo železných rúr, má jednoduchý charakter. V rímskokatolíckej časti miestneho cintorína sa nachádzajú dve cintorínske kríže. Prvá je staršia, má betónový korpus, ale je bez nápisu. Druhý je moderný, pozváraný zo železných rúr. Ani na jednom z nich nie je uvedený dátum osadenia. Južne od obce, pri križovatke hlavnej cesty sa nachádza prícestný kríž s betónovým korpusom, na ňom je železný kríž, ktorý je z vrchu krytý plechom.

Kaplnka Panny Márie – vysvätená v roku 2013, na nachádza v ulici pod kostolom

V roku 2015 bola pred požiarnou zbrojnicou vysvätená socha Svätého Floriána.

Medzi zaujímavosti obce sa dá zaradiť aj tzv. „Tisícročnú záhradu“, ktorej názov je odvodený od starých líp, ktoré boli vysadené na počesť milénia v r. 1896.

Významní rodáci obce

Július Duba – spisovateľ, redaktor, držiteľ viacerých ocenení (8. júna v roku 1930, Hontianska Vrbica)

Margita Erdélyiová Lackóová – literárna kritička, literárna historička, odborná spisovateľka dramatickej teórie a metodológie. (29. apríl 1945, Hontianska Vrbica). Od roku 1987 učí na rôznych vysokých školách najmä literárnu teóriu, svetovú literatúru, literárnu estetiku a štylistiku.

Sándor Nagy - literárny historik, doktor filozofie, pedagóg, praktikant v knižnici Maďarského národného múzea. (1858 Hontianska Vrbica - 1886 Budapešť – Maďarsko)

János Pleidell – grafik a maliar (11. október 1915, Hontianska Vrbica – 11. apríl 2007, Dunaújváros - Maďarsko).

István Gyürki – kňaz, spisovateľ. Narodil sa v Hontianskej Vrbici v roku 1848.

4.2. Spoločenský život

Csemadok, Základná organizácia Hontianska Vrbica bola založená v roku 1949. V súčasnosti má 65 členov.

V Hontianskej Vrbici pôsobí *futbalový klub TJ Družstevník Hontianska Vrbica*, ktorého základy boli položené v r. 1933. Družstvo hrá v V. lige (Východ) Západoslovenského futbalového zväzu. V obci pracuje ďalej Dobrovoľný hasičský zbor a poľovnícke združenie HONT Hontianska Vrbica (patrí pod pôsobnosť Oblastnej poľovníckej komory Levice).

Reformovaná kresťanská cirkev - bola založená v 16. storočí. V súčasnosti má cirkevný zbor 60 dospelých členov (začiatkom 20. storočia ich bolo 900). Je matkocirkvou, tunajšia farárka slúži aj vo Veľkom Peseku a Kukučínove.

Rímskokatolícka cirkev – farnosť v Hontianskej Vrbici patrí pod Nitriansku diecézu a železovský dekanát. Pod farnosť patria 3 kostoly: Farský kostol Sv. Martina, Kaplnka Panny Márie, Kráľovnej pokoja (Zbrojníky) a Kostol Panny Márie (Matky Maďarov) v Malom Peseku.

Evanjelická cirkev a.v. - začiatky vyznávania evanjelickej viery v obci siahajú po rok 1947, kedy sa do obce počas výmeny obyvateľstva prisťahovalo množstvo slovenských rodín. Veriaci z Hontianskej Vrbice v roku 1951 kúpili od štátu dom miestneho vysídleného obyvateľa, zrekonštruovali ho a prerobili na faru. Evanjelické bohoslužby boli spočiatku vykonávané v miestnom reformovanom kostole. V roku 1968 bola prerobená zadná hospodárska časť fary, z ktorej bola vytvorená modlitebňa. Neskôr bola aj fara rozšírená o nové miestnosti. Pri cirkevnom zbore pôsobí aj spevácky zbor.

Obec Hontianska Vrbica je členom viacerých združení:

- Dolnohronské regionálne združenie – t.j. regionálneho združenia samospráv s sídlom v Želiezovciach
- Združenie obcí za „Čisté Dolné Pohronie“ – združujúce 16 obcí so sídlom v Šarovciach.
- Občianske združenie Dolnohronské rozvojové partnerstvo – verejno-súkromné partnerstvo
- Ipeľský Euroregión – záujmové združenie právnických osôb

Hontianska Vrbica neudržiava oficiálne priateľské vzťahy s inými tuzemskými alebo zahraničnými obcami / mestami. Je však účastníkom stretnutia „Ďarmotov“ .

5. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE

5.1. Bývanie a bytový fond

Výstavba domov v uplynulých 25 rokoch sa oproti predchádzajúcich 25 rokov znížila na veľmi nízku úroveň. Realizuje sa rekonštrukcia existujúcich stavieb, úpravy starších domov.

Počas poslednom sčítaní obyvateľov, domov a bytov tvoril bytový fond obce 231 domov (z toho 192 obývaných a 39 neobývaných) a 248 bytov (z toho trvalo obývaných bolo 192, t.j. 77,42%).

Vlastníkom bolo obývaných 176 bytov, nájomných bytov bolo 1, inú a nezistenú formu vlastníctva má 15 bytov.

31,8% bytového fondu bola postavená pred rokom 1945. Vek domu sa nepodarilo zistiť u 27 % domov.

Tab. č.9- Výstavba bytov podľa obývanosti budovy

Typ	pred r. 1919	1919- 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2006 a neskôr	nezistené	Spolu
obývané	28	50	25	20	19	24	7	4	3	12	192
neobývané	0	1	0	0	0	0	0	0	0	55	56
spolu	28	51	25	20	19	24	7	4	3	67	248

Zdroj: ŠÚ SR, 2011, SODB

Čo sa týka materiálu nosných múrov obývaných rodinných domov, väčšinou sú postavené z tehál alebo kameňa; domy pred r. 1945 sa postavili z tehál z nepálenej hlíny. Domy postavené z nepálených tehál sa postupne vytrácajú z obce.

5.2. Základná a technická infraštruktúra

Doprava

Obcou Hontianska Vrbica prechádza cesta III/5101, ktorá tvorí jeho hlavnú komunikačnú kostru a v južnej časti katastra je napojená na cestu I/75 vedenú v smere západ – východ, ktorá zabezpečuje prepojenie okresov Šahy, Nové Zámky. Táto cesta sa pripája v najvýchodnejšej časti územia na I/66 s možnosťou prechodu do Maďarska.

Cesta III/5101 vychádza z okresného mesta Levice, križuje št. cestu I/75, ktorá prechádza v smere N. Zámky – Šahy a pretína kataster na južnom okraji obce, pokračuje ďalej do Zbrojníka, kde pokračuje za obcou ďalej smerom na Sikenicu a ďalej na Kamenicu nad Hronom a Štúrovo.

Cesta č. III/5101 je charakterizovaná ako zberná komunikácia. Komunikácie, ktoré sa nachádzajú v intraviláne sú vedené ako obslužné a prístupové.

Miestne cesty potrebujú rekonštrukciu.

Cyklistické trasy momentálne nie sú na území obce vybudované, no v ďalších rokoch sa ráta s ich vyznačením. Novonavrhovaná cyklistická trasa využíva poľné cesty v smere sever na Santovku a juh na Sikenicu (Želiezovce), kde sa napája na navrhovanú juhovýchodnú cyklotrasu Levice – Štúrovo. V smere na Sikenicu - Želiezovce je možnosť predĺženia tejto cyklotrasy na Dvory nad Žitavou, ďalej na Nové Zámky, a ďalej v nadväznosti na cyklotrasy regionálneho a nadregionálneho významu. Okrem toho na Želiezovce v napojení na regionálnu cyklotrasu s možnosťou ďalšieho napojenia na nadregionálne cyklotrasy.

Ďalej je možné predĺženie tejto cyklotrasy v smere na Šalov alt. Štúrovo. Kolmo na túto základnú cyklotrasu môže byť napojená trasa využívajúca pôvodné poľné cesty a spájajúca okolité obce mimo hlavnú štátnu komunikáciu.

Absenciu cyklotrás na území obce vyzdvihli aj obyvatelia Hontianskej Vrbice v dotazníkovom prieskume.

Vo vypracovanej územnoplánovacej dokumentácii sa počíta s trasou rýchlostnej cesty R7 v navrhovanej kategórii S 22,5/100 (resp. R 11,5/120 s obmedzeným prístupom a možnosťou dobudovania na štvorpruh). Pre obec je prijateľný variant A.

Parkovacie plochy

Parkovacia plocha je vybudovaná iba v časti pred vstupom do obce a PD, ako aj pred Obecným úradom. Na garážovanie a parkovanie vozidiel sa využívajú súkromné pozemky a garáže. V rámci územného plánu obce sa plánuje aj nové parkovisko pri športovom areály (futbalovom ihrisku).

Chodníky

V intraviláne obce, v zastavanom území sú vybudované chodníky sčasti, nie pozdĺž všetkých ciest a nie v celej dĺžke jednotlivých ciest. Zvlášť absentujú chodníky pozdĺž cesty č. III/51017 spájajúcu obec so Santovkou, čo robí tento úsek nebezpečným pre chodcov.

Zásobovanie pitnou vodou a odpadové vody

Obec Hontianska Vrbica má v súčasnosti vyriešené zásobovanie obyvateľov pitnou vodou vodovodnou sieťou z vlastného zdroja HV 3. Vodovodná sieť je vo vlastníctve obce, je na ňu napojených 90% domácností. Vodovod spravuje Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s.

Na území obce nie je vybudovaná splašková verejná kanalizačná sieť.

V návrhu odkanalizovania obce, na rozdiel od schváleného zadania k ÚP, sú pritečené splaškové odpadové vody tlakovým potrubím vedené do navrhovanej gravitačnej siete smerujúcej do ČOV v Želiezovciach, tento návrh je riešený v súlade s požiadavkami Združenia obcí Hont.

Splaškové odpadové vody z domácností sú zachytávané do žump, ktoré často netesia, v dôsledku čoho dochádza ku znečisťovaniu podzemných vôd prvého vodného horizontu a k zhoršovaniu životného prostredia.

Splaškové odpadové vody z vybavenosti sú zväčša tiež zachytávané do žump.

Zrážkové vody sú zväčša zachytávané do rigolov pozdĺž komunikácií s odvedením do voľného terénu, kde postupne vsakujú resp. do jestvujúcich vodných tokov.

Stav obce je z hľadiska hygienického, ochrany a tvorby životného prostredia nevyhovujúci. Z uvedeného dôvodu sa obec Hontianska Vrbica rozhodla pripraviť do realizácie celoobecnú splaškovú kanalizačnú sieť. Splaškové odpadové vody z obce budú čistené v spoločnej čistiarni odpadových vôd situovanej v Želiezovciach.

Splaškové vody

Obec Hontianska Vrbica je malá členitá obec, ktorá má vybudované ochranné technické zariadenie pre odvádzanie dažďových povrchových vôd a to otvorené rigoly pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej cesty so zaústením do vodného toku Perec. Dažďové vody stekajúce z vyššie položených terénov širšieho okolia obce, i v samotnej obci sú zachytávané systémom týchto odvodňovacích priekop a sú odvedené do vodného toku Perec.

Odpady

Obec Hontianska Vrbica riadi a zabezpečuje nakladanie s komunálnym odpadom na území obce v súlade s ustanoveniami zákona č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a Všeobecne záväzného nariadenia (VZN) obce

č.21 o zneškodňovaní odpadových vôd na území obce Hontianska Vrbica, VZN č. 4 o nakladaní s komunálnym a drobným stavebným odpadom.

Kompostovanie biologicky rozložiteľných odpadov prebieha v zmysle ustanovení zákona č.369/1990 Z. z. o obecnom zriadení v znení neskorších noviel a predpisov, zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách, 364/2004 Zb. o vodách , stavebného zákona č. 50/1976 Z. z. v znení neskorších zmien a predpisov a zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší, resp. VZN obce č. 22 o spôsobe náhradného zásobovania pitnou vodou.

V obci nie je zriadené zariadenie na uloženie, zneškodňovanie, úpravu či zhodnotenie odpadu. Tuhý komunálny odpad je vyvážaný z jednotlivých domácností v pravidelných intervaloch (každý druhý týždeň), odvoz triedeného odpadu sa vykonáva raz do mesiaca prostredníctvom zmluvných partnerov obce. Tuhý komunálny odpad sa odnáša na riadenú skládku v Sikenici. Zberu a odvozu triedeného odpadu sa venuje obecný podnik Služby Šarovce. Odpad sa zhodnocuje materiálovo.

Biologicky rozložiteľný odpad v obci nie je zbieraný organizovane, v Hontianskej Vrbici nie je vybudovaná obecná kompostáreň/kompostovisko. Na oboch cintorínoch sú umiestnené kontajnery s účelom uloženia zeleného odpadu. Obec preferuje domáce kompostovanie biologického odpadu.

Tab. č.10 - Porovnanie množstva triedeného a komunálneho odpadu

Rok	Komunálny odpad v t	Triedený odpad v t	Komunálny odpad v kg/obyvateľa	Počet obyvateľov
2010	105,34	63,64	186,77	564
2011	102,08	65,37	182,61	559
2012	105	62,38	185,51	566
2013	108	62,59	189,47	570
2014	106	61,3	187,94	564

Zdroj: Obecný úrad Hontianska Vrbica, 2015

Množstvo vyseparovaného odpadu na obyvateľa sa z roka na rok postupne zvyšoval, množstvo jednotlivých zložiek vytriedeného z tuhého komunálneho odpadu stagnovalo.

Tab. č.11 – Vyseparované množstvá odpadov v t

Rok	Vyseparované množstvo v t za jednotlivé komodity						Množstvo na obyvateľa za rok (v kg)	Počet obyvateľov
	Papier	Plasty	Sklo	Kovy	Bioodpad	Spolu za rok		
2010	3,25	2,87	4,02	2,0	51,5	63,64	8,86	564
2011	3,0	2,95	2,92	1,5	55,0	65,37	8,55	559
2012	2,96	2,7	5,02	2,7	49,0	62,38	9,07	566
2013	3,29	3,33	2,67	1,3	52,0	62,59	9,11	570
2014	2,9	2,3	2,4	2,7	51,0	61,3	9,20	564
spolu za komoditu (t)	15,4	14,15	17,03	10,2	258,5			

Zdroj: Obecný úrad Hontianska Vrbica, 2015

Obec Hontianska Vrbica má vypracovaný program Odpadového hospodárstva do roku 2015 spoločne s ďalšími 15 obcami združenými v Združení obcí „Za čisté Dolné Pohronie“. Smerodajný strategickým dokumentov pri vypracovaní uvedeného dokumentu bol Program odpadového hospodárstva Nitrianskeho kraja na roky 2010 – 2015.

Separovaný zber odpadu v obci zabezpečuje firma SLUŽBY Šarovce, zmesový komunálny odpad odnáša z obce spoločnosť MIKONA plus, s.r.o.

Držitelia nebezpečných odpadov – odpadových olejov, opotrebovaných batérií a akumulátorov sú povinní ich odovzdať oprávnenému subjektu, s ktorým má obec uzatvorenú zmluvu. Zber, prepravu a spracovanie elektroodpadu vykonáva taktiež oprávnená firma.

Zber textilu a obuvi je zabezpečený v kontajneroch rozmiestnených v obci.

V r. 2006 – 2010 sa 9% odpadu odovzdaného na zhodnotenie sa zhodnotilo materiálovo, 91 % skládkovaním.

V „POH ZO za čisté Dolné Pohronie“ je navrhovaná výstavba haly pre úpravu a zhodnocovanie separovaného odpadu Šarovce a hala pre separovaný zber komunálneho odpadu v Sikenici.

V uvedenom POH sa do r. 2015 je vytýčené pre obec Hontianska Vrbica:

- zhodnocovanie 100% zmesového komunálneho odpadu skládkovaním
- zhodnocovanie biologického a biologicky rozložiteľného odpadu 50% materiálovo 50% a iným spôsobom
- zhodnocovanie 90% elektroodpadu materiálovo, 10 % iným spôsobom
- zhodnocovanie 55% odpadu z obalov materiálovo, 45 % energeticky
- zhodnocovanie 95% opotrebovaných batérií a akumulátorov materiálovo, 5 % iným spôsobom
- zhodnocovanie 35% stavebného odpadu materiálovo, 65% skládkovaním
- zhodnocovanie 60% odpadových olejov materiálovo, 40% energeticky.

Komunikačné a informačné siete

Telefonizácia obce je zabezpečená z existujúcej automatickej telefónnej ústredne ATÚ (typ : 51 /200 Ps). Ústredňa je napojená spojovacím vedením na ATÚ (MTO, UTO), vedenie do Hontianskej Vrbice je riešené káblové, ďalej pokračuje ako káblové vzdušné. Od ATÚ je riešená pomerne široká miestna káblová sieť štátneho telefónu káblami TCEKE . Z týchto káblových sietí sú vypichnuté účastnícke rozvádzače ÚR na drevených podperách v skrinách KJSS2O resp. KSS. Ďalej pokračuje vzdušné účastnícke vedenie na drevených podperných bodoch pätkových aj nepätkových.

V Hontianskej Vrbici nie je zavedený vysokorýchlostný internet.

Mobilné operátory

Sieť mobilných operátorov je v obci na dostatočnej úrovni (T-mobile, Orange, O2).

Miestny rozhlas

Miestny rozhlas je najmasovejším a najrýchlejším komunikačným prostriedkom v obci. Obecný rozhlas funguje v Hontianskej Vrbici na základe bezdrôtového systému

Plánom obce je rekonštrukcia existujúceho systému na bezdrôtový rozhlas vrátane výmeny ústredne.

Elektrina

Obec Hontianska Vrbica je plne elektrizovaná. Jednotlivé objekty nemajú jednotný stupeň elektrizácie a sú rozdelené podľa jednotlivých spôsobov odberu na stupne elektrizácie. Na území obce sa nachádzajú tri trafostanice. Združenie HONT, s.r.o. má vlastnú trafostanicu.

Trh s elektrickou energiou na Slovensku je už otvorený. Dodávku elektrickej energie zabezpečuje najmä Západoslovenská energetika, a.s., ale niektoré domácnosti odoberajú elektrinu od rôznych nových dodávateľov. Elektrina je rôzne využitá pre hlavné technológie v domácnostiach ako je osvetlenie, ohrev vody, vykurovanie a prevádzka elektrospotrebičov.

Teplo

Obec Hontianska Vrbica nie je zásobovaná teplom z centrálnych výhrevní a kotolní – na území obce sú objekty zásobované teplom z vlastných zdrojov – lokálnych domových kotolní na báze zemného plynu alebo iných palív.

Plyn

Obec Hontianska Vrbica je v súčasnosti plynofikovaná. Plynofikácia je realizovaná STL rozvodom, ktorého jednotlivé vetvy sú vedené v hlavných uličných ťahoch. Plynovodné potrubie je uložené v krajniciach ulíc, alebo v zelených pásoch pred jednotlivými objektmi. Prevádzkový tlak plynovodnej siete je 98 - 49 kPa. Rozvody potrubia sú vyhotovené čiastočne z materiálu IPE a čiastočne oceľového potrubia.

Plynovodná sieť je napojená z STL reg. stanice, ktorá sa nachádza v južnej časti obce na okraji intravilánu, od ktorej je privedené potrubie DN 200 a DN 150 do obce.

Jednotliví odberatelia sú na plynovod napojení plynovými prípojkami cez STL domové regulátory tlaku plynu.

Z hľadiska plynofikácie je možné konštatovať, že v obci Hontianska Vrbica je zásobovanie domácností a objektov občianskej vybavenosti zemným plynom vyriešené až na niekoľko odľahlých a neobývaných objektov. Vybudovanie plynovej siete prebehlo v r. 1998 – 2002. V nadväznosti na vypracovanú urbanistickú koncepciu UPN - obce Hontianska Vrbica sa predpokladá s rozšírením navrhovanej STL pre potrebu zásobovania zemným plynom budúcej plánovanej zástavby v rámci jednotlivých územno - priestorových celkoch.

5.3. Občianska infraštruktúra a vybavenosť, sociálna infraštruktúra

Sociálne a zdravotné služby

Význam sociálnych služieb je dôležitý nielen vzhľadom na množstvo ľudí, ktoré ich potrebuje, ale hlavne preto, že bez ich pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločnom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu.

V súčasnej dobe je poskytovanie sociálnych služieb u nás upravené zákonom č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. Cieľom sociálnych služieb je zmierniť alebo za aktívnej účasti občana prekonať hmotnú alebo sociálnu núdzu, zabezpečiť základné životné podmienky občana v prirodzenom prostredí, zabraňovať príčinám vzniku, prehlbovania alebo opakovania sa porúch psychického vývinu a sociálneho vývinu občana a zabezpečiť integráciu občana do spoločnosti. Sociálna pomoc zahŕňa sociálnu prevenciu a riešenie sociálnej núdze, sociálnej núdze občana s ťažkým zdravotným postihnutím formou kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Sociálna pomoc sa uskutočňuje formou sociálnej práce. Sociálna prevencia má nasledujúce formy: vyhľadávacia činnosť, rehabilitačná činnosť, organizovanie výchovno-rekreačných táborov. Sociálna núdza sa rieši formou sociálneho poradenstva, sociálnych služieb, peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažných príspevkov na opatrovanie. Sociálne služby sú: opatrovateľská služba, organizovanie spoločného stravovania, prepravná služba, starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb a sociálna pôžička.

Sociálne služby sú jednou z foriem sociálnej pomoci, definovaných v zákone č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. Sociálna pomoc je pritom jedným z troch základných prvkov systému sociálnej ochrany občana. Systém sociálnej ochrany v SR je tvorený nielen sociálnou pomocou, ale aj sociálnym poistením a štátnou sociálnou podporou.

Obec Hontianska Vrbica nevyvíja v súčasnosti aktivity v oblasti sociálnych služieb.

Dotazníkový prieskum preukázal, že občania by uvítali napr. zriadenie lekárne priamo v mieste bydliska.

Analýza sociálnych potrieb občanov

Medzi hlavné faktory, ktoré majú vplyv na vývoj vybavenosti obce službami sociálnej pomoci patrí demografický vývoj (hlavne veková štruktúra obyvateľstva, prirodzený pohyb, starnutie), prognóza vývoja s prihliadnutím na jednotlivé sociálne skupiny, zdravotný stav občanov, doterajší vývoj sociálnych služieb (nielen v obci, ale aj v jej okolí) a očakávania, preferencie obyvateľstva.

Vývoj niektorých faktorov vplývajúcich na potrebu sociálnych služieb v obci Hontianska Vrbica znázorňuje tab. č.12.

Tab. č.12 – Vývoj faktorov vplývajúcich na potrebu sociálnych služieb

Počet obyvateľov	1991	2001	2011	2014
vývoj počtu občanov	566	568	568	564
Veková kategória	1991	2001	2011	2014
predproduktívny vek v %	18,3	15,3	15,5	12,8
produktívny vek v %	53,4	60,1	68,5	66,1
poproduktívny vek v %	28,3	24,6	16,0	21,1
Osoby nad 70 rokov	1991	2001	2011	2014
počet	55	66	62	68

Zdroj: vlastné výpočty, 2015

Na základe disponibilných údajov možno vyrátať teoretickú potrebu občanov pre jednotlivé druhy sociálnych služieb. Odporúča sa vybavenie obce sociálnymi službami v zariadeniach pre 5% osôb z 1 000 obyvateľov nad 65 rokov a vybavenie opatrovateľskou službou pre 7% z 1 000 obyvateľov nad 65 rokov. Tieto výpočty vychádzajú z odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a nezohľadňujú konkrétnu vekovú štruktúru seniorov nad 65 rokov.

Po aplikovaní metodiky na podmienky obce sme dospeli k nasledujúcemu záveru:

Vek osoby	Počet občanov v tom veku	Teoretická potreba miest v ZSS	Teoretický počet opatrovaných na miestnej úrovni
nad 65 rokov	89	6,23	4,45

V zariadeniach sociálnych služieb bude potrebovať miesto minimálne šiesti občania obce, opatrovateľskú službu minimálne štyria. V nižšie uvedenej tabuľke sú uvedené orientačné údaje, ktoré vymedzujú potrebu sociálnych služieb vo vzťahu k veku a s ohľadom na mieru závislosti na pomoci pri každodenných sebaobslužných činnostiach.

Vek osoby	Počet občanov v tom veku	Podiel osôb potrebuje pomoc pri sebaobsluže podľa miery závislosti			
		% minimálne závislých	% ľahko závislých	% stredne závislých	% ťažko závislých

nad 65	89	8,8	7,7	7,4	4,7

Sociálnu službu v zariadeniach sociálnych služieb budú potrebovať osoby stredne až ťažko postihnuté nad 65 rokov, opatrovateľskú službu zas seniori minimálne až ťažko závislé.

Pre ostatné sociálne skupiny (uvedené v tab.č.13) je určovanie potrieb obťažnejšie, pretože potrebujeme poznať aj vekovú štruktúru každej skupiny a mieru postihnutia.

Tab. č.13 - Orientačný výskyt druhov zdravotného postihnutia na 564 obyvateľov (k 31.12.2014):

Druh postihnutia	Orientačný výskyt - počet
diabetici	10
duševné ochorenie	2
epilepsia	0
chronicky nemocné deti	0
mentálne postihnutie	2
osoby na vozíku	0
poruchy reči	0
poruchy pohybového ústrojenstva	1
psoriáza	0
sluchové postihnutie	0
užívatelia čiastočného ID	6
užívatelia invalidného dôchodku	10
zrakové postihnutie	1

Zdroj: Obecný úrad, 2015

Podľa týchto údajov 5,6 % občanov sa musí vysporiadať s určitou mierou postihnutia. Ani jedno z detí v tejto obci netrpí chronickou chorobou.

Tab. č.14 - Orientačné údaje o výskyte potreby sociálnych služieb v oblasti starostlivosti o deti a rodinu (k 30.6.2015):

Sociálna skupina	Orientačný výskyt - počet
deti ohrozené týraním a zneužívaním	0
podvyživené deti	0
neúplné rodiny s deťmi	2
z toho osamelé matky s deťmi	2
rodiny s deťmi vyžadujúcich sociálnu pomoc	1
domácnosti jednotlivcov osamelo žijúcich nad 65 rokov	21
počet občanov ZŤP	56

Zdroj: Obecný úrad, 2015

Základná sociálna analýza obce je nevyhnutnou podmienkou komunitného plánovania sociálnych služieb pre jej obyvateľov.

Zdravotnícke služby

Zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení obciam vyplýva povinnosť utvárania a ochrany zdravých životných podmienok a zdravého spôsobu života a práce obyvateľov obce, ako aj utvárania podmienok na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti.

Zdravotný stav obyvateľstva

Zdravotný stav obyvateľstva je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov – ekonomická a sociálna situácia, výživové návyky, životný štýl, úroveň zdravotníckej starostlivosti, pracovné podmienky ale aj životné prostredie.

Tento stav tiež ovplyvňuje demografická štruktúra obyvateľov, existujúca sieť zdravotníckych zariadení ako aj kvalita poskytovaných zdravotníckych služieb.

Obec Hontianska Vrbica patrí na základe vekovej štruktúry a dlhodobo negatívnej hodnoty prirodzeného prírastku obyvateľstva k obciam s nepriaznivými demografickými ukazovateľmi. Zvyšovanie obyvateľov produktívneho a poproduktívneho veku má za následok postupné zvyšovanie počtu zomretých. Najčastejším dôvodom úmrtia je choroba. Najčastejšou príčinou úmrtia sú choroby obehovej sústavy. Na druhom mieste sa uvádzajú nádorové ochorenia, ktoré sa v poslednom období vyskytujú čoraz častejšie. Na treťom mieste sú choroby tráviacej sústavy, na štvrtom choroby dýchacej sústavy.

Čo sa týka *zdravotného stavu detí a mládeže*, najčastejšie sa vyskytujú sezónne ochorenia (nachladnutia, ochorenia zažívacieho traktu a horných dýchacích ciest) a ochorenia získané v kolektívnej komunite. Epidémie sa nevyskytujú, ani ochorenia zo závislosti na drogách.

Najčastejšie sa vyskytujúcim *zdravotným problémom dospelého obyvateľstva* v obci bol v posledných rokoch vysoký krvný tlak a srdcovo-cievne ochorenia. Nie je v obci zriedkavá ani cukrovka a postihnutie zraku.

V poslednej dobe sa postupne zvyšuje počet občanov trápiaich sa depresiou. V obci sa objavilo už aj gamblérstvo – závislosť na výherných hrách. Cca ¼ občanov je závislým na cigaretách a vyskytuje sa aj závislosť na alkohole.

Hlavným dôvodom zdravotných problémov občanov je nesprávne stravovanie, fajčenie, alkohol a nedostatok pohybu spojený so zvýšeným výskytom stresových situácií (napr. stres vyplývajúci z každodennej dochádzky na pracovné miesto, stres z neistoty) a preťaženosťou pracujúcich občanov. Tab. č.15 znázorňuje výskyt jednotlivých druhov závislostí občanov obce.

Tab. č.15 – Orientačné údaje o výskyte jednotlivých druhov závislostí

Druh závislosti	Orientačný výskyt - počet
závislosť na cigarete	150
závislosť na alkohole	12
závislosť na drogách	0
závislosť na výherných hrách	5

Zdroj: Vlastný výskum, 2015

Občianska vybavenosť a služby

Pre obyvateľov sú k dispozícii nasledovné služby: pošta, predajňa potravín, pohostinstvo, oprava a údržba motorových vozidiel, materská škola, základná škola, knižnica, zariadenia pre rekreáciu a oddych (ihriská, športoviská), dom smútku, autovrakoviisko, rímskokatolícky cintorín, reformovaný cintorín (v tom aj evanjelický), matrika.

V Hontianskej Vrbici základná zdravotná starostlivosť nie je zabezpečená – v obci nie sú ambulancie lekárov, ani lekáreň. Deti a mládež obce chodí za zdravotnou starostlivosťou do Levíc a do Želiezoviec, kde pôsobí sieť praktických lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých, ako aj špecialistov. V okresnom meste sa nachádza aj nemocnica s poliklinikou a slúži viacero lekární, všeobecná, detská a zubná pohotovosť.

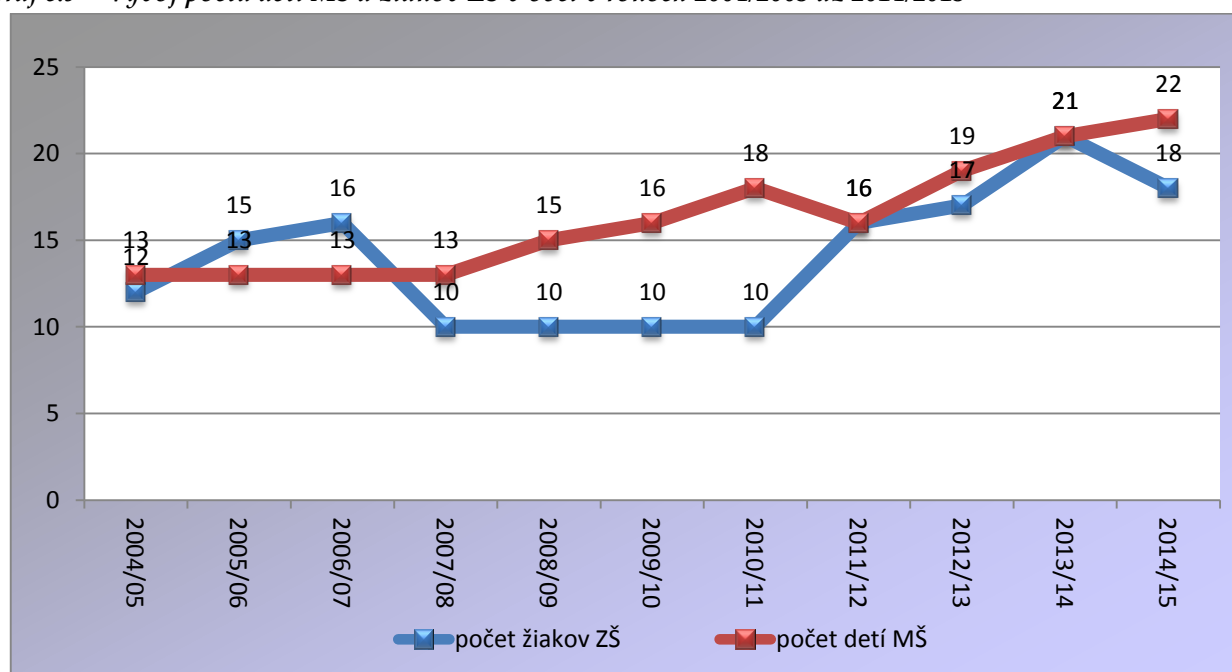
Školstvo a vzdelávanie

Vzdelanie v súčasnosti predstavuje základný predpoklad na získanie a udržanie si zamestnania; kvalitné základné vzdelávanie znižuje riziko neuplatnenia sa na vyšších stupňoch vzdelávania a na trhu práce. Čoraz väčší dôraz sa kladie na výučbu odborných predmetov, najmä informačných a komunikačných technológií.

Financovanie základných a stredných škôl je postavené na normatívnom princípe, školy sú financované podľa počtu žiakov a personálnej a ekonomickej náročnosti výchovno-vzdelávacieho procesu v zmysle zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov.

Tento systém financovanie školstva v SR kladie vysoké nároky najmä na školy s malým počtom žiakov, obec musí prispieť na udržiavanie školy. Výdavky štátu na školstvo nestačia plne pokryť ani mzdové náklady, nehovoriac o prevádzke škôl (financie na kúrenie, vodu, elektrickú energiu, na základné opravy a údržbu školských budov atď.).

Graf č.9 - Vývoj počtu detí MŠ a žiakov ZŠ v obci v rokoch 2004/2005 až 2014/2015

Zdroj: interné materiály MŠ a ZŠ, 2015

Materská škola Hontianska Vrbica. V Hontianskej Vrbici pôsobí materská škola s výchovným jazykom slovenským, ktorá poskytuje celodennú starostlivosť pre deti. Má 5 zamestnankýň. MŠ je jednotriedna a je súčasťou kultúrneho domu. Veková hranica sa pohybuje od 3 do 6 rokov. Výchovno - vzdelávaciu činnosť zabezpečujú 2 kvalifikované učiteľky predprimárneho vzdelávania, ktoré spĺňajú podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti v súlade s platnou legislatívou.

Zriaďovateľom je obec Hontianska Vrbica. Pri MŠ pôsobí Zariadenie školského stravovania pri Materskej škole. MŠ spolupracuje so ZŠ Hontianska Vrbica, obcou Hontianska Vrbica, s Radou školy pri MŠ a ZŠ a mimoškolskými inštitúciami ako sú napr. Regionálne osvetové stredisko v LV, Centrum voľného času v LV, školskými inštitúciami a sponzormi.

Základná škola v Hontianskej Vrbici s vyučovacím jazykom slovenským je nepľnoorganizovaná s jednou triedou, v ktorej sa v jednej triede vyučujú žiaci štyroch ročníkov. Škola sa nachádza na južnom okraji obce. V školskej budove je kmeňová trieda spojená s učebňou výpočtovej techniky, školský klub detí a výdajňa stravy. Budova pochádza z roku 1936. V roku 2012 prešla budova rozsiahlou rekonštrukciou. Škola má 4 zamestnancov.

Kultúra a osвета

Centrom kultúrno-spoločenských udalostí je dom kultúry, ktorý sa nachádza v multifunkčnej budove spolu s obecným úradom, materskou školou a poštou.

V obci je zriadená aj miestna knižnica s bohatým knižničným fondom v slovenskom a maďarskom jazyku, ktorá je vybavená s internetovou miestnosťou.

Základný kameň multifunkčnej budovy dnešného kultúrneho domu a obecného úradu položili v roku 1972. Stavba bola dokončená až v roku 1977.

Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych

V Hontianskej Vrbici je mnoho možností na šport a oddych. V prvom rade je tu futbalové ihrisko, ktoré bolo vybudované v r. 1953-54

V roku 2010 bolo v areály futbalového ihriska vybudované multifunkčné ihrisko s umelým trávnikom, ktorý poskytuje možnosť na viacero druhov športu. Priestory existujúceho športového klubu boli tiež upravené, zrekonštruované. V areály je aj detské ihrisko. Detské ihriská sú pri ZŠ a MŠ.

Na potoku Teplá je vytvorený rybník, ktorý slúži najmä pre účely hasičského zboru.

Administratíva a verejná správa

Obec Hontianska Vrbica tvorí v rámci okresu Levice samostatnú administratívnu časť. Mesto Levice a Želiezovce, resp. okolité obce zo socio - ekonomického hľadiska vytvárajú pre predmetnú obec zdroj pracovných príležitostí, zdroj vzdelania, zdroj športových aktivít a služieb občianskej vybavenosti charakteru, ktorý presahuje význam obce.

Na úrovni NUTS 2 patrí do Západného Slovenska Z hľadiska územnosprávneho členenia patrí obec na úrovni NUTS 3 do Nitrianskeho samosprávneho kraja, na úrovni NUTS 4 do okresu Levice.

Kód obce: 502251

Spádovosť obce:

Sídlo matričného úradu: Hontianska Vrbica

Sídlo pracoviska daňového úradu: Želiezovce

Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru: Želiezovce

Sídlo Okresného súdu: Levice

Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru: Levice

Sídlo pracoviska obvodného úradu: Levice

Sídlo Územnej vojenskej správy: Nitra

Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny: Levice

Sídlo Obvodného úradu životného prostredia: Levice

Prácu obecného úradu riadi starosta. Obecný úrad má 3 zamestnankyne. Pri OcÚ nie je zriadený úsek technických služieb, všetky opravy, údržba obecného majetku sú riešené dodávateľsky. V Hontianskej Vrbici nie je ani obecná polícia.

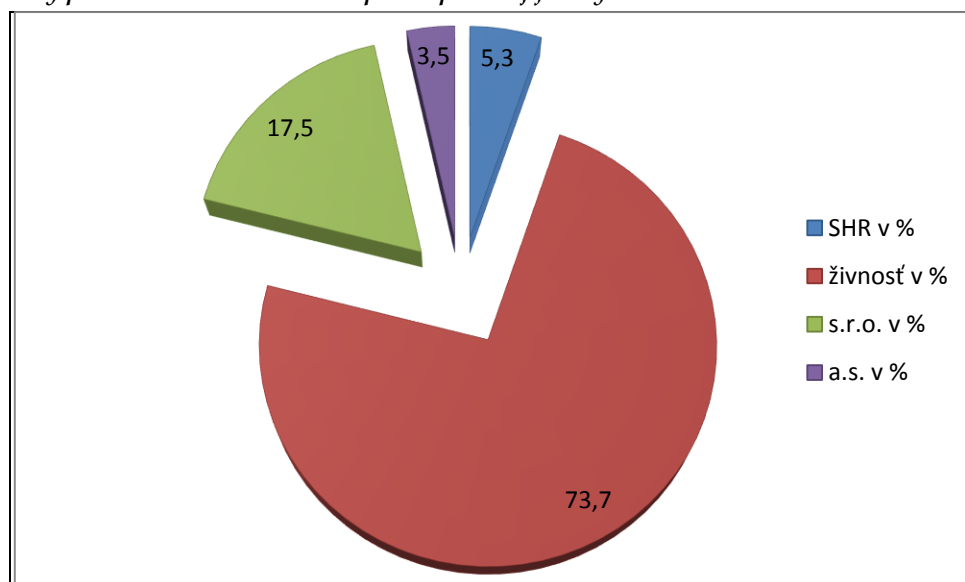
Obecné zastupiteľstvo obce Hontianska Vrbica má 7 poslancov. Pracujú popri ňom 3 komisie: Komisia na ochranu verejného záujmu, Komisia verejného poriadku a ochrany životného prostredia a Komisia školstva, mládeže, kultúry a športu.

6. EKONOMICKÉ VYUŽÍVANIE ZDROJOV

6.1. Podnikateľské sféra

V Hontianskej Vrbici má podľa údajov obchodného a živnostenského registra Slovenskej republiky sídlo alebo prevádzku 57 podnikateľských subjektov. Podnikateľská aktivita vyjadrená podielom fyzických a právnických osôb na celkovom počte obyvateľov obce je 10,1 %.

Graf č.10 - Firmy pôsobiace na území obce podľa právnej formy

Zdroj: Obchodný register SR, Živnostenský register SR, OcÚ Hontianska Vrbica, 2015

V posledných rokoch sa počet živnostníkov výrazne znížil (mnohí skončili so živnosťou, iní ju majú pozastavenú a sú aj takí, ktorí namiesto podnikania v mieste bydliska vycestovali do zahraničia za prácou).

Tab. č. 16- Charakter služieb na základe predmetov činností zapísaných do oprávnenia na podnikanie

Prevládajúca činnosť firmy	Celkom v %
Kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) alebo iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod)	15,2
Opracovanie kovu jednoduchým spôsobom	10,9
Dokončovacie stavebné práce pri realizácii exteriérov a interiérov	9,8
Výroba jednoduchých výrobkov z kovu	9,8
Sprostredkovateľská činnosť v oblasti obchodu a služieb	9,8
Zámočnícke a zvaračské práce	6,5

Rastlinná výroba	4,3
Propagačné činnosti (reklama, marketing)	4,3
Predaj priamo na konzumáciu alko a nealko nápojov	3,3
Stavebné práce	3,3
Prípravné práce k realizácii stavby	3,3
Poskytovanie služieb v poľovníctve a lesníctve	3,3
Maliarske a natieračské práce	2,2
Výroba pekárskeho a cukrárenského výrobkov	2,2
Výroba radiátorov	2,2
Nakladanie s iným ako nebezpečným odpadom	2,2
Predaj tepelne rýchlo upravovaných mäsových výrobkov, príloh	2,2

Zdroj: Obchodný register SR, Živnostenský register SR, 2015

Tab. č. 17 - Ďalšie činnosti vyskytujúce sa ojedinele

Prevládajúca činnosť firmy	Celkom v %
Oprava pracovných strojov	1,1
Montážne práce	1,1
Diagnostika a opravy cestných vozidiel	1,1
Výroba poľovníckych vábničiek	1,1
Vedenie účtovníctva	1,1
Výroba kovových konštrukcií a ich časti	1,1
Služby stavebného dozoru	1,1
Čistiace a upratovacie služby	1,1
Demolácie a búracie práce	1,1
Murárstvo	1,1
Výkup a úprava oceľových šrotov a farebných kovov	1,1
Služby v poľnohospodárstve	1,1
Živočíšna výroba	1,1
Činnosť ekonomických poradcov	1,1
Vydavateľská činnosť	1,1
Opracovanie drevenej hmoty a výroba	1,1
Ubytovanie bez pohostinských činností	1,1
Administratívne služby	1,1
Poštové a peňažné služby	1,1

Zdroj: Obchodný register SR, Živnostenský register SR, 2015

Väčšina činností - ako napr. zemné a demolačné práce, montáže, stavebné práce, zvaračské práce, ale aj obchod sú vykonávané najmä mimo územia obce. Dôvodom pre nepestrú paletu služieb poskytovaných priamo v obci Hontianskej Vrbici je absencia miestneho dopytu generujúceho dostatočné príjmy pre obživu daného podnikateľa spojenú s vysokými odvodmi voči sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniám a dane.

Primárny sektor

Poľnohospodárska pôda tvorí 74,5% rozlohy katastra obce, z toho orná pôda zaberá 88%.

Výrazný podiel poľnohospodárskej pôdy ukazuje teoretické nosné odvetvie hospodárstva obce. Nosným sektorom hospodárstva obce sa v posledných rokoch stal sektor služieb a obchodu.

Všetky pôdy sú v súkromnom vlastníctve, alebo vo vlastníctve obce a sú obhospodarované súkromnými podnikateľskými subjektmi.

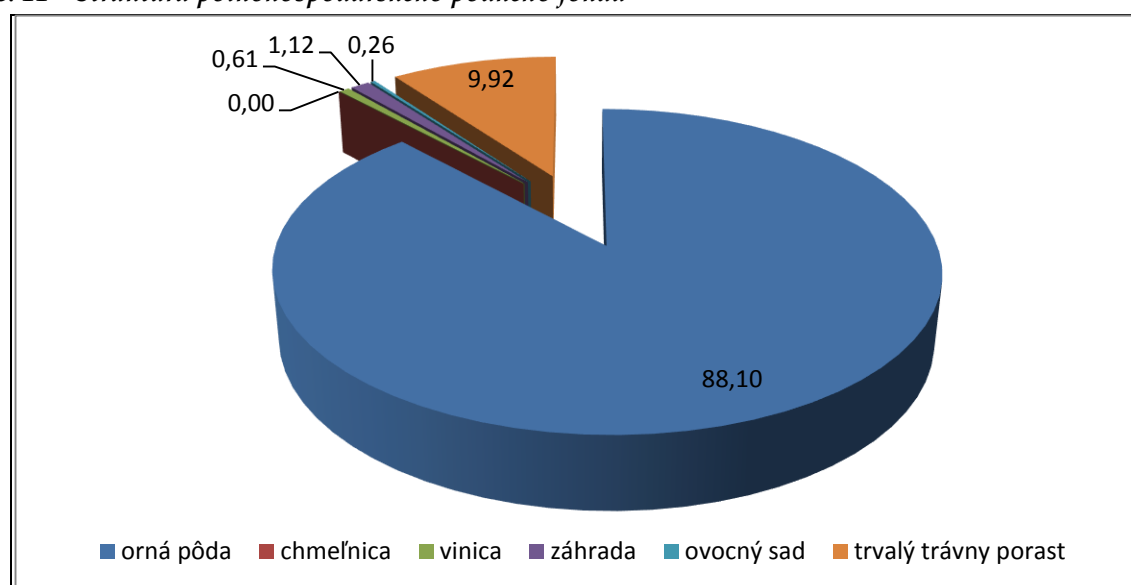
Prevládajúcim spôsobom využitia pôdy v riešenom území je intenzívne poľnohospodárstvo.

Poľnohospodársku prvovýrobu – reprezentujú v obci traja samostatne hospodáriaci roľníci a firma HONT Hontianska Vrbica, s.r.o., ktorá sa venuje okrem rastlinnej výroby (produkuje cukrovú repu, repku olejnú, kukuricu a obilniny) aj živočíšnej výrobe.

Od r. 1991 pôsobil v obci Poľnohospodárske družstvo Hontianska Vrbica, ktorý sa v r. 1999 dostal do konkurzu. Konkurz bol ukončený v r. 2006.

V obci sú aj pestovatelia bylín, pestovatelia ovocia a zeleniny, ktorí vedľa predaj svojich produktov v rámci predaja z dvora. V obci nie je vyznačené trhovisko, nepravidelní predajcovia môžu predávať svoj tovar na priestranstve pred obecným úradom.

Graf č. 11 – Štruktúra poľnohospodárskeho pôdneho fondu

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

Včelárstvo

V Hontianskej Vrbici sa chovu včiel venujú šiesti včelári.

Hlavný produkt je veľmi vzácny a zdravý med. Okrem toho sa produkuje vosk, medovina, propolis, v niektorých obciach aj materská kašička. Úroda je vystavená vplyvom počasia. V našom regióne sa med produkuje z kvetu repky olejnej, agáta, slnečnice. Sezóna sa končí na jeseň. V Hontianskej Vrbici sa produkuje med hlavne z kvetu repky olejnej, slnečnice a agátu.

Produkcia sa odovzdáva sprostredkovateľom, ktorí vykupujú med podľa aktuálnych cien na trhu. Cena závisí od vyprodukovaného množstva medu a od sezónnych kultúrnych plodín, z ktorých je med vyprodukovaný (najdrahší med je v našom regióne agátový). Priemerná výkupná cena slovenského repkového medu sa kolíše okolo 2,7 Eur/kg, medu zo slnečnice okolo 2,8 Eur/kg.

Najväčšími problémami tohto odvetvia z ekonomického hľadiska sú nízke výkupné ceny medu, dovoz lacného čínskeho medu a celková nízka rentabilita výroby.

Dotácie včelárom poskytuje MP SR každoročne na základe počtu prezimovaných rodín (včelstiev) na opeľovaciú činnosť. Výška dotácie je cca 1 Euro / 1 rodinu (včelstvo).

Včelári z obce patria pod Výrobnú-odbytovú družstvo slovenských včelárov so sídlom v Želiezovciach.

Včelári v obci majú spolu cca 120 rodín.

Spolupráca medzi včelármi a poľnohospodárskymi subjektmi používajúcimi chemické postrekovanie rastlín je veľmi potrebná, nakoľko v nesprávnom čase používané nesprávne pesticídy sú hlavným dôvodom úhynu včelstiev, keďže nespôsobujú len totálny úhyn celých včelstiev, ale dlhodobo oslabujú životaschopnosť včelstiev. Problémy robia včelárom aj morené osivá

Rybolov

V Hontianskej Vrbici je približne 10 športových rybárov, ktorí majú povolenie od *Slovenského rybárskeho zväzu*. Ich počet sa z roka na rok znížil. Zväz v obci nemá miestnu organizáciu, rybári obce patria do MO v Leviciach. Každý zväz vydáva povolenie na rybolov na svoje revíry.

V obci je aj menší rybník na potoku Teplá, ktorý je vo vlastníctve obce a je využívaný ako vodná nádrž pre hasičský zbor.

Ďalší rozvoj odvetvia rybolovu je možný v kontexte rozvoja vidieckeho turizmu či agroturistiky.

Vinárstvo

Obec Hontianska Vrbica patrí pod Nitriansku vinohradnícku oblasť, bližšie pod Pukanecký vinohradnícky rajón. Plocha registrovaných vinogradov patriacich pod Nitriansku vinohradnícku oblasť: 3 903 ha. Charakteristika územia: zrážky: 570 mm, priemerné teploty: 11,3°C, priemer počas vegetácie: 17,6°C, suma slnečného svitu počas vegetácie: 3 200 h, pôdne podmienky pre vinič a víno: pôdy s vysokým obsahom skeletu a minerálnym základom sú podkladom pre rozmanitosť vinogradov tejto oblasti.

Klimatické podmienky pre vinič a víno: veľmi teplý a suchý nížinný klimatický región. Heterogénny reliéf krajiny zapríčiňuje veľmi pestré mikroklimatické pomery pre variabilnosť vín.

Pukanecký vinohradnícky rajón – obce kategórie B2: Bátovce, Bory, Brhlovce, Demandice, Devičany, Dolné Semerovce, Domadice, Drženice, Hokovce, Hontianska Vrbica, Horné Semerovce, Jabložovce, Pukanec, Santovka, Žemberovce

Najpestovanejšie odrody pre tento región sú: Veltlínske zelené, Rizling vlašský, Müller-Thurgau (biele odrody) a Svätovavrinecké, Frankovka modrá, Víno André (červené odrody).

Z celkovej rozlohy územia obce Hontianska Vrbica predstavujú vinice 17,4 ha. Pestujú sa nasledovné odrody: Pesecká Leánka, Irsay Oliver, Otelo, Veltlín zelený.

Časť obce zvaná „Alsó Eresztvény“ je miestom, kde mnoho občanov obce vlastní vinohrad s pivnicou či chalupou. Mnoho viničných domčekov je už v zanedbanom stave, chátra, pestovatelia postupne strácajú záujem o vinič, výrobu vína. Väčšina občanov, ktorí sa s hroznom zaoberá, pestuje hrozno a vyrába víno pre vlastnú konzumáciu, nie na predaj. Oživenie vinohradníctva, intenzívnejšie pestovanie viniča, pravidelné organizovanie ochutnávky mladého vína, príp. obaračkové slávnosti by mohli byť ďalším zdrojom príjmov obyvateľov a zaujímavým bodom agroturistiky. Predaj domáceho vína za určitých podmienok môže byť predmetom predaja z dvora.

Poľovníctvo

V obci pôsobí Poľovnícke združenie HONT Hontianska Vrbica založené v r. 1993. patrí pod pôsobnosť Obvodnej poľovníckej komory Levice. Poľovným revírom je Hontianska Vrbica, ktorá je bohatá na poľovnú zver.

V súčasnosti má toto združenie 18 členov.

Prínos poľovníkov spočíva v starostlivosti o divú zver v k. ú. obce, o poľovnícke revíry, sledovaní stavu jednotlivých druhov zvierat, v chove a lovení zveri, v dbaní na výkon práva poľovníctva. Pôsobia na zachovanie, zveľaďovanie, ochranu a optimálne využívanie genofondu zveri a ostatnej fauny ako prírodného bohatstva. Združenie je v aktívnom kontakte s poľovníkmi a poľovníckymi združeniami

z okolitých dedín a spolupracuje s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, ktorých pozemky tvoria poľovnícky revír.

Z hľadiska poľovníckej rajonizácie zasahujú na územie revíru PZ dva druhy poľovníčnych oblastí: pre srnčí zver je to poľovná oblasť S VII Štiavnické pohorie s podoblasťou Levice a pre malú zver ide o oblasť M XI Želiezovce so svojimi podoblasťami.

V budúcnosti skrývajú v sebe odvetvia primárneho sektora realizáciu doteraz málo využitých možností a funkcií poľnohospodárstva – napr. orientáciu na jej mimoprodukčné funkcie, na *diverzifikáciu poľnohospodárskych činností* dotované Európskou úniou (napr. pestovanie energetických rastlín, agroturistika, ubytovanie v súkromí na rodinných farmách, lokálne spracovanie miestnych produktov a pod.).

V súčasnosti vždy väčší výraz dostane tzv. „**predaj z dvora**“, ktorého cieľom je umožniť lokálnym, domácim producentom potravín predávať konečnému spotrebiteľovi vo vlastnom mene a na vlastný účet svoje domáce, gazdovské, tradičné výrobky.

Domáci chov hospodárskych zvierat

V Hontianskej Vrbici existuje niekoľko domácností a gazdov, ktorí sa venujú chovu hospodárskych zvierat: ošípaných, hydiny, hovädzieho dobytku, králikov, oviec. Sú aj voľné stajne, kde by sa tento chov mohol obnoviť. Rozbehnutie chovu potrebuje účinnejšiu komunikáciu a pravidelné konzultácie medzi chovateľmi a výkupnými, spracovateľskými závodmi, intenzívnejšie vzdelávanie chovateľov a propagáciu ich činnosti, resp. vybudovanie spolupráce medzi domácimi a zahraničnými chovateľmi.

Sekundárny sektor, výroba

Výroba, priemysel v obci nie je zastúpená vo väčšej miere. Výrobu reprezentujú malé firmy, ktoré sa venujú výrobe jednoduchých výrobkov z kovu, opracovaniu kovu, výrobe vábničiek, výrobe pekárenských výrobkov a tort. Mnoho miestnych živnostníkov pracuje v stavebníctve, resp. v súvisiacich odvetviach (murárstvo, demolačné a búracie práce, dokončovacie stavebné práce pri realizácii exteriérov a interiérov a pod.).

Terciárny sektor, služby

Najväčšie zastúpenie v rámci činností miestnych podnikateľských subjektov má maloobchod a veľkoobchod, s ktorým sa zaoberá cca 13 podnikateľských subjektov.

Spomedzi služieb sú najviac zastúpené sprostredkovateľské činnosti v oblasti obchodu a služieb, propagačné činnosti, poskytovanie služieb v poľovníctve a lesníctve, maliarske a natieračské práce, predaj alko- a nealko nápojov priamo na konzumáciu, ale sú zastúpené aj upratovacie služby, administratívna činnosť, výkup farebných kovov a oceľových šrotov, služby v poľnohospodárstve a pod.

Predajne: v obci je jedna predajňa potravín a jedno pohostinstvo.

6.2. Trh práce

Zamestnanosť

Zamestnaní ľudia tvoria časť populácie ekonomicky aktívnych obyvateľov (ďalej len EAO). V Hontianskej Vrbici bol počet EAO obce podľa posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov 271, t.j. 47,7% z celkového počtu obyvateľov v tom čase.

Jedným z ukazovateľov, charakterizujúcich zamestnanosť, je *miera ekonomickej aktivity* vyjadrená podielom EAO na obyvateľoch v produktívnom veku. Miera ekonomickej aktivity je za rok 2011 mierne vysoká, 69,66%. To zn., že menej ako 4/5 občanov v produktívnom vo veku je zárobkovo činná.

Tab. č.18 - Zamestnanosť v obci podľa výsledkov posledného SODB (2011)

Zamestnanosť EAO v sektoroch	Muži	Ženy	Spolu v sektore	Z toho dochádza do zamestnania	Dochádza v %
primárny sektor	18	16	34	24	71
sekundárny sektor	33	24	57	42	74
terciárny sektor	97	64	161	116	72
nezistené	10	9	19	11	58
Spolu	158	113	271	193	71

Zdroj: SODB, 2011

Ako to znázorňuje tabuľka č.18, už aj pred štyrmi rokmi našlo uplatnenie najviac pracujúcich v službách a obchode (takmer 60% EAO), v sekundárnom sektore (rôzne odvetvia priemyslu, ako napr. stavebníctvo, výroba, odvetvia výroby a rozvodu elektriny, vody a plynu) cca 20 %, v primárnom 13% EAO obce. Príležitosti zamestnania v našom regióne ponúkajú hlavne výrobné a spracovateľské podniky (v priemyselnom parku Géňa v blízkosti Levíc, v Leviciach, v Želiezovciach).

Najväčším zamestnávateľom v obci je firma HONT, Hontianska Vrbica, s.r.o., ktorá má 16 zamestnancov.

Čo sa týka dochádzky do práce, spomedzi zamestnaných občanov obce v dobe zisťovania údajov dochádzalo za prácou necelé ¾ EAO (71%). Mnoho nezamestnaných našlo uplatnenie v zahraničí formou brigád (hlavne do Českej republiky a do Rakúska chodia občania pracovať).

Samozamestnávanie občanov reprezentujú malé živnosti, rodinné firmy a úzky kruh samostatne hospodáriacich roľníkov.

V súčasnosti a v novom programovacom období poskytuje EÚ napr. pre začínajúcich podnikateľov a mladých farmárov zaujímavé možnosti získania podpory na založenie a rozvoj podnikania.

Nezamestnanosť

Počet nezamestnaných evidovaných v obci Hontianska Vrbica ku koncu roku 2014 bol 57. Ekonomicky aktívnym bolo 276 občanov, miera nezamestnanosti bola na úrovni 20,6%.

Aktuálnu štruktúru nezamestnaných charakterizujeme z hľadiska doby evidencie na úrade práce, vzdelanostnej úrovne a veku. Údaje o zaradení nezamestnaných do jednotlivých profesií podľa typu vzdelania neboli k dispozícii.

Tab. č. udáva štruktúru evidovaných nezamestnaných podľa dĺžky evidencie na úrade práce. V obci existuje tzv. ťažko zamestnateľná skupina nezamestnaných, ktorí sú bez práce viac ako tri roky – táto skupina tvorí druhú najpočetnejšiu. Najviac obyvateľov je nezamestnaných krátkodobo – do jedného roka (42% EN).

Tab. č.19 - Štruktúra evidovaných nezamestnaných k 31.12.2014

Počet UoZ	z toho ženy	v tom podľa dĺžky evidencie								
		0-3 m.	4-6 m.	7-9 m.	10-12 m.	13-18 m.	19-24 m.	25-30 m.	31-36 m.	nad 36 m.
57	33	6	7	8	3	1	4	4	5	19
v %	57,89	10,53	12,28	14,04	5,26	1,75	7,02	7,02	8,77	33,33

Zdroj: ÚPSVaR, Levice, 2015

Čo sa týka vzdelanostnej úrovne aktuálnych nezamestnaných, 29,83 % tvoria nekvalifikovaní ľudia, ktorí majú ukončené iba základné vzdelanie, príp. neukončili ani ZŠ.

Nízko kvalifikovaní nezamestnaní (bez maturity) tvoria 42% EN. Medzi nezamestnanými sa nachádzajú aj zmaturovaní absolventi stredných odborných škôl, ako aj absolventi vysokej školy (tab.č.20).

Tab. č.20 - Štruktúra evidovaných nezamestnaných podľa dosiahnutého vzdelania k 31.12.2014

Počet UoZ	z toho	v tom podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania					
	Ženy	Neukončené základné vzdelanie	Základné vzdelanie	Stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné všeobecné vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie
57	33	2	15	24	8	3	5
v %	57,89	3,51	26,32	42,11	14,04	5,26	8,77

Zdroj: ÚPSVaR, Levice, 2015

Tab. č.21 znázorňuje vekovú štruktúru evidovaných nezamestnaných, z ktorej je zrejmé, že najväčšiu skupinu nezamestnaných tvoria osoby do 55 rokov (80,7%). Sú to generácie, ktoré živia rodinu, majú najviac sily. Nezamestnaní občania v preddôchodkovom veku sú najproblémovnejšími skupinami z hľadiska uplatnenia na trhu práce, nakoľko nezamestnaní v takomto veku majú najmenšiu šancu nájsť vhodné pracovné miesto. Značný podiel nezamestnaných mladého až stredného veku má vážne sociálne dôsledky a dôsledky na psychický (a zdravotný) stav týchto nezamestnaných.

Tab. č.21 – Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných

Počet UoZ	z toho	v tom podľa veku									
	ženy	do 20 r.	od 20 do 25 r.	od 25 do 30 r.	od 30 do 35 r.	od 35 do 40 r.	od 40 do 45 r.	od 45 do 50 r.	od 50 do 55 r.	od 55 do 60 r.	nad 60 rokov
57	33	2	1	3	9	7	7	7	10	7	4
v %	57,89	3,51	1,75	5,26	15,79	12,28	12,28	12,28	17,54	12,28	7,02

Zdroj: ÚPSVaR, Levice, 2015

Obec Hontianska využíva aktívne opatrenia trhu práce poskytované ÚPSVaR, ktorý poskytuje obciam príspevky na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec: je to podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi.

6.3 Majetok a rozpočet obce

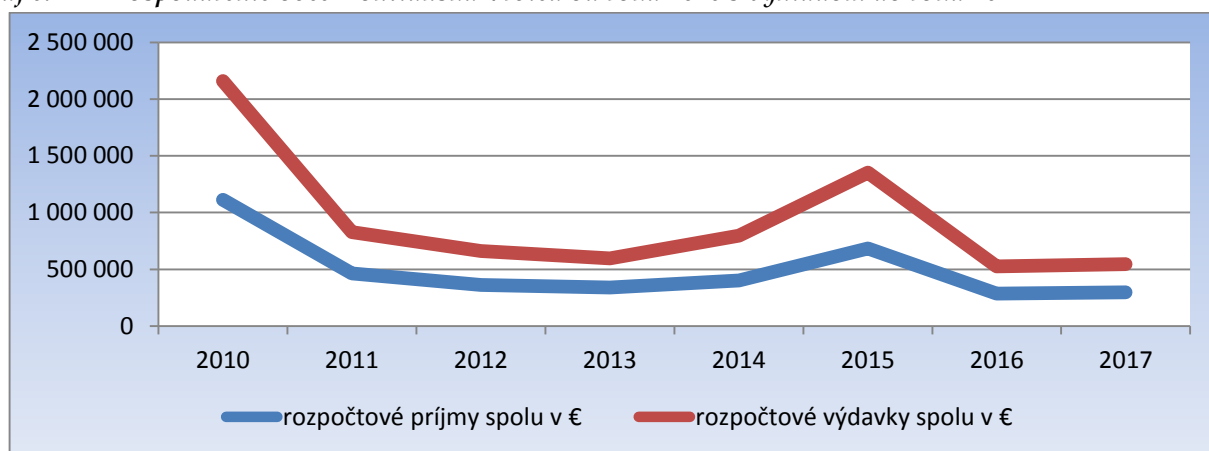
Na ekonomickom rozvoji obce sa podieľa miestna samospráva okrem riadenia i prostredníctvom využívania majetku obce a disponibilných finančných prostriedkov. Na rozvoj obce môžu prostredníctvom finančných tokov vplývať aj občianske združenia alebo nadácie ako súčasť nevládneho sektoru, ich podiel je však na ekonomickom rozvoji obce minimálny.

Priame vstupovanie miestnej samosprávy do ekonomického rozvoja obce je značne diferencované a je ovplyvnené predovšetkým veľkosťou obce, ktorá vplýva ako na veľkosť príjmov, tak aj na rozsah disponibilného majetku a jeho štruktúru i schopnosťou samosprávneho manažmentu, ktorý rozhoduje o

finančnom hospodárení a ktorý sa aktivizuje pri získavaní ďalších finančných prostriedkov z rôznych grantových schém a fondov.

Graf č.12 - Hospodárenie obce Hontianska Vrbica od roku 2010 s výhľadom do roku 2017

Zdroj: Interné materiály obce, 2015

Celkový objem finančných prostriedkov, ktorými vlni obec disponovala, predstavoval 402 123 Eur. Z týchto prostriedkov musí obec zabezpečovať všetky samosprávne úlohy, ktoré jej vyplývajú zo zákona o obecnom zriadení, ďalej nové kompetencie, ako aj rozvojové programy.

Tab. č. 22 – Príjmy a výdavky obce v jednotlivých rozpočtových rokoch

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
bežné výdavky v €	224 421	224 803	264 958	231 707	280 257	257 780	231 914	238 888
kapitálové výdavky v €	654 958	15 884	24 367	880	93 448	402 494	0	0
výdavkové finančné operácie v €	168 886	121 709	8 892	24 892	20 770	7 915	7 915	7 915
rozpočtové výdavky spolu v €	1 048 265	362 396	298 217	257 479	394 475	668 189	239 829	246 803
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
bežné príjmy v €	242 489	227 153	282 319	262 261	287 905	273 773	262 325	262 325
kapitálové príjmy v €	466 520	174 702	1 970	14 100	14 761	166 843	0	0
výdavkové príjmové operácie v €	402 577	61 925	77 623	63 508	99 457	243 566	22 600	36 100
rozpočtové príjmy spolu v €	1 111 586	463 780	361 912	339 869	402 123	684 182	284 925	298 425

Zdroj: interné materiály OcÚ, 2015

Celkový objem **príjmov** je značne diferencovaný. Analýza rozpočtu obce v roku 2014 poukazuje na skutočnosť, viac ako dve tretiny bežných príjmov obce (67 %) tvoria daňové príjmy. Z daňových príjmov tvoril daň z nehnuteľností necelú jednu tretinu – 28%.

V rámci výdavkov obce v roku 2014 najviac smerovalo na bežné výdavky (neinvestičné účely). Výdavky obce dosiahli svoje maximum v r. 2010, kedy boli na úrovni 1 milióna eur. Bilancia hospodárenia obce je uvedená v tab. č.23.

Tab. č.23 - Hospodárenie obce Hontianska Vrbica od roku 2010 s výhľadom do roku 2017

Rozpočet obce v rokoch	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
rozpočtové príjmy spolu v €	1 111 586	463 780	361 912	339 869	402 123	684 182	284 925	298 425
rozpočtové výdavky spolu v €	1 048 265	362 396	298 217	257 479	394 475	668 189	239 829	246 803
Bilancia v €	63 321	101 384	63 695	82 390	7 648	15 993	45 096	51 622

Zdroj: Interné materiály obce, 2015

Majetok, ktorým disponuje obec, sa využíva na niekoľko účelov - na výkon samosprávy, na zabezpečenie samosprávnych funkcií a na podnikateľskú činnosť. Veľkosť ako aj štruktúra majetku je v obci veľmi diferencovaná a tým sa podmieňuje aj jeho využiteľnosť.

Tab. č.24 - Majetok obce Hontianska Vrbica v roku 2014

Majetok	Nadobúdacia hodnota	Posledná účtovná hodnota
Kultúrny dom, OcÚ, MŠ	6 634,45	387 080,75
Požiarna zbrojnica	2 184,06	2 184,06
Základná škola	23 432,96	24 864,36
Dom smútku	5 642,97	5 642,97
Poľnohospodárska pôda		90 835,22
Spolu	37 894,44	510 607,36

Zdroj: Interné materiály obce, 2015

Obec okrem výkonu svojich samosprávnych funkcií realizovala v predchádzajúcich rokoch viac väčších investícií, ktoré boli financované najmä z Programu rozvoja vidieka SR. Obec okrem toho začal aj výstavbu bytoviek, ktorých dokončenie je naplánované na bežiacie programovacie obdobie.

Tab. č.25 - Väčšie investície v predchádzajúcich rokoch

Realizovaná investícia	Čas	Rozpočet	Zdroj
TKO	2009-2010	1 350 000,00	PRV SR 2007 - 2013
Multifunkčné ihrisko	2010-2011	77 000,00	PRV SR 2007 - 2013
Prestrešenie – dom smútku	2011-2012	19 000,00	PRV SR 2007 - 2013
Rekonštrukcia ZŠ	2013	40 000,00	Ministerstvo školstva SR
Výstavba 8 b.j. PROFIS	2013	460 000,00	Úver+dotácia zo ŠFRB
Opravy a úpravy športového klubu	2014	20 000,00	PRV SR 2007 - 2013
Rekonštrukcia chodníka pred OcÚ a KD	2014	11 000,00	PRV SR 2007 - 2013
Rekonštrukcia lávok	2014	3 800,00	PRV SR 2007 - 2013

Zdroj: Interné materiály obce, 2015

6.4 Rekreačný potenciál, cestovný ruch

Z hľadiska turistiky obec Hontianska Vrbica nemá v súčasnosti merateľný význam, má ale značný rekreačný potenciál, ktorý je t.č. málo využitý.

V záujme budúceho hospodárskeho a sociálneho rozvoja má pre obec Hontiansku Vrbicu význam investovanie do infraštruktúry vidieckeho turistického ruchu, resp. do výstavby rekreačných zariadení. Obec má bohatý potenciál pre pokojný oddych strávený v tichom a malebnom prostredí, pre absolvovanie pešej turistiky a cykloturistiky. Nachádza sa v blízkosti viacerých termálnych prameňov.

V Hontianskej Vrbici môže ísť teda o rozvoj výletného, víkendového, resp. prázdninového miestneho turistického ruchu, ďalej o cykloturistiku. Využitím historických hodnôt obce a mena jej významných rodákov má Hontianska Vrbica šancu na rozvoj kultúrneho turizmu.

Dotazníkový prieskum preukázal záujem miestneho obyvateľstva o rozvoj miestne významného turistického ruchu, o rozšírenie možností oddychu, o budovanie cyklotrás.

Pre existenciu vidieckeho cestovného ruchu v obci je nevyhnutný poznať primárnu a sekundárnu ponuku a mať dobrú komunikačnú dostupnosť, ktorá umožňuje prístup do obce.

Primárna ponuka

Primárna ponuka zahŕňa geografické, prírodné a kultúrno-historické danosti obce. Prírodné podmienky v prípade obce Hontianska Vrbica tvorí pokojné vidiecke prostredie, možnosť rybolovu, poľovníctva, cyklistiky a jazdectva, zachovalé lesíky v extraviláne obce, resp. dostatok priestoru na vybudovanie ďalších rekreačných plôch (na vytvorenie parku, pre výstavbu športových plôch, výstavbu detského areálu, na rozvoj hipoturistiky, vybudovanie outdoorového parku). Peknú panorámu okolia dotvárajú vinohradnícke lokality. Blízky Hron a jeho okolie umožňuje jeho využitie na rybolov, kanoistiku, splav Hrona, stanovanie, organizovanie súťaží, táborov a pod.

Kultúrno – historický potenciál obce tvorí v súčasnosti rímskokatolícky kostol, reformovaný kostol, pomník padlých hrdinov z 1. a 2.svetovej vojny a významní rodáci obce. Medzi kultúrno-osvetové zariadenia je zaradený kultúrny dom s knižnicou. Nekonajú sa tu ani festivaly väčšieho charakteru,

Sekundárna ponuka zahŕňa supraštruktúru, teda ubytovacie a stravovacie zariadenia, infraštruktúru cestovného ruchu, technickú a dopravnú infraštruktúru.

Obec leží v bezprostrednej blízkosti dôležitého dopravného ťahu – cesty prvej triedy spájajúcej obec s hranicou SR s Maďarskom a Budapešťou. Cez obec prechádza cesta tretej triedy, ktorá ju spája s okresným mestom a taktiež obec susedí s obcou s termálnym prameňom.

V obci sa ubytovacie zariadenia typu penzión, motel alebo hotel a stravovacie zariadenia typu bar, bistro, motorest, jedáleň alebo reštaurácia v súčasnosti nenachádzajú a nie sú vytvorené ani podmienky pre možnosti stravovania. Jediným zariadením poskytujúcim občerstvenie formou nealkoholických nápojov je pohostinstvo.

V Hontianskej Vrbici nie je ani objekt typu ľudový dom, múzeum, pamätná izba.

Riešením by v oblasti ubytovania návštevníkov bol rozvoj ponuky ubytovania v súkromí, vytvorenie podporovaný EÚ v novom programovacom období alebo vytvorenie penziónu formou rekonštrukcie neobývaných budov vhodných na rekreačné účely.

Program rozvoja vidieka SR v období 2014 – 2020 poskytuje mnoho možností pre malé obce s cieľom investovania do obnovy zaujímavých objektov vidieckeho turistického ruchu.

II. ANALÝZA SITUÁCIE V OBCI

7. SWOT ANALÝZA

Východiskom pre formulovanie rozvojových cieľov, zámerov a stratégie rozvoja obce je SWOT analýza (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Predstavuje jednoduchú, a pritom výstižnú, vyčerpávajúcu a objektívnu charakteristiku silných a slabých stránok (vnútorná analýza) skúmanej oblasti a jej možných príležitostí a ohrození (vonkajšia analýza). Svojím obsahom poskytuje SWOT analýza poznatky o faktoroch, ktoré je možné využiť v prospech rozvoja obce a naopak, ktorým je v navrhovanej rozvojovej stratégii potrebné čeliť, resp. ich eliminovať.

Silné stránky zahŕňajú komparatívne a konkurenčné výhody pre rôzne typy rozvojových aktivít, slabé stránky sú ohrozujúce, limitujúce.

Príležitosti ako možnosti a potenciál rozvoja spolu s ohrozeniami ako rizikami vonkajšieho prostredia môžu mať pravdepodobné účinky na strategický rozvoj územia.

Analýza rozvojového potenciálu obce formou SWOT analýzy bola spracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce a dotazníkového prieskumu uskutočňovaného medzi jednotlivými domácnosťami.

Silné stránky	Slabé stránky
Poloha a prírodné prostredie - kľud vidieckeho prostredia - blízkosť rieky Sikenica a Perec - čisté ovzdušie - okolité lesy - dobrá geografická poloha (blízkosť dôležitých komunikačných ťahov) - blízkosť okresného mesta a hranice s Maďarskom - blízkosť Budapešti - voľné pozemky a objekty na podnikanie - križovatka ciest s prepojením na všetky štyri svetové strany - blízkosť viacerých termálnych prameňov - väčšinou kladné migračné saldo	Poloha a prírodné prostredie - intenzívna poľnohospodárska činnosť - chýbajúce pobrežná zeleň popri vodných tokoch - kontaminácia pôdy - verejná zeleň potrebuje revitalizáciu a doplnenie
Ľudské zdroje - zručnosť miestnych starších ľudí v oblasti poľnohospodárstva - vysoký podiel občanov v produktívnom veku - viacjazyčné a multikulturálne prostredie - odborníci so značnou praxou v oblasti chovu hospodárskych zvierat, domácich zvierat, pestovania ovocia, liečivých rastlín, včiel	Ľudské zdroje - ťahostajnosť miestnych ľudí - záporný prirodzený prírastok - nedostatok kvalifikovaných odborníkov, vzdelaných vysokoškolákov - existencia ťažko zamestnávateľnej skupiny obyvateľstva dlhodobo nezamestnaných
Kultúra a spoločenský život - škola a škôlka v obci – starostlivosť o deti v mieste bydliska, príprava programov - rozvinuté medzinárodné vzťahy obce - silné kultúrne zázemie – rodisko maliara Jánosa Pleidella a spisovateľa (Gyula Duba)	Kultúra a spoločenský život - nedostatok atraktívnych kultúrnych programov a programov na využitie voľného času - slabá propagácia obce
Ekonomická základňa - dostatok voľnej pracovnej sily	Ekonomická základňa - vysoká miera nezamestnanosti - absencia ubytovacích možností - vysoká miera dochádzky za prácou - tvorba pridanej hodnoty miestnymi podnikateľmi v iných regiónoch - vysoká nákladovosť výroby (vstupy, dane, odvody, mzdy, úvery) - chátrajúce viničné domčeky - absencia propagácie, podpory, dostatku informácií pre chovateľov hospodárskych zvierat - málo pracovných miest v obci
	Infraštruktúra, občianska vybavenosť - chýbajúca kanalizácia

- vhodné ubytovacie kapacity v rodinných domoch - možnosti a tradícia rybolovu, poľovníctva, cyklistiky a jazdeckta - tradícia pestovania ovocia a zeleniny, liečivých rastlín, hrozna, výroby vína - existujúce voľné plochy na pestovanie liečivých rastlín - prázdne stajne pre chov hospodárskych zvierat - existencia niekoľkých chovateľov (hydina, ošípané, hovädzí dobytok, ovce, zajace) - možnosť zamestnávať sa v blízkom priemyselnom parku aj s nízkym vzdelaním Infraštruktúra, občianska vybavenosť - plyn a verejný vodovod v obci - moderná multifunkčná budova kultúrneho domu, obecného úradu, pošty) - multifunkčné ihrisko, dobre vybavený športový areál	- stav miestnych ciest a chodníkov spojený s absenciou chodníkov - absencia základnej zdravotníckej starostlivosti v obci - absencia lekárne - verejne prístupné detské ihrisko v intraviláne - potreba zvýšenia úrovne verejnej bezpečnosti
Príležitosti	Ohrozenia
Poloha a prírodné prostredie - využitie prírodných hodnôt, členitosti terénu - využitie blízkosti termálnych prameňov, kúpeľov, príp. termálnej vody pod obcou - vybudovanie cyklotrasy - spolupráca občanov v oblasti skrášľovania obce - rozmiestňovanie verejných kontajnerov na separovaný odpad - sieť malých grantov pre obec a neziskovky na úpravy verejných priestranstiev a doplnenie mobiliáru - intenzívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie - protipovodňové opatrenia - vytvorenie obecného kompostoviska - ekologizácia poľnohospodárstva - informačná kampaň	Poloha a prírodné prostredie - nízka ekologická uvedomelosť ľudí - kanál Perec ohrozuje záplavami extravilán obce - vyliatie potoka Teplá v prípade privalových dažďov v intraviláne obce - absencia vlastných zdrojov na nákup technológie na využívanie obnoviteľných zdrojov energie - narastajúca kontaminácia pôdy - ohrozovanie čistoty spodných vôd žumpami pri rodinných domoch - vytváranie divokých skládok odpadu - nedostatok podporných programov pre vidiecke prostredie Kultúra a spoločenský život - nezáujem miestnych ľudí o dianie v obci

v záujme ochrany životného prostredia Kultúra a spoločenský život - organizovanie „dňa obce“ - viacero kultúrno-spoločenských akcií (napr. divadelné predstavenia, premietanie, výstavy) - rozvoj športových aktivít - existencia malých grantov na rozvoj kultúrnych, spoločenských a športových aktivít - zriadenie domu ľudovej kultúry alebo pamätného domu Ľudské zdroje - vzdelávacie možnosti v mieste bydliska - zakladanie a podpora aktivít neziskových organizácií - zvýšenie informovanosti obyvateľov obce (nová webstránka, sociálne siete) - rozšírenie siete sociálnych aktivít so zameraním na starých a sociálne odkázaných Ekonomická základňa - vidiecky turizmus, agroturistika - diverzifikácia poľnohospodárstva - predaj z dvora – intenzívna podpora a propagácia - vytvorenie trhoviska v obci - spracovanie poľnohospodárskych produktov na konečné výrobky v mieste - vybudovanie čerpaciej stanice pohonných látok pri frekventovanej hlavnej ceste - dostatok priestoru pre podnikateľské aktivity - priaznivé politické zmeny - záujem zahraničných turistov o región - podporné programy Európskej únie a iných sponzorov v oblasti rozvoja a vidieckeho turizmu - podpora EÚ pre začínajúcich podnikateľov a mladých farmárov	- nespolupráca, nesúdržnosť obyvateľov - pokles lokálpatriotizmu - slabší záujem, najmä mladších občanov o činnosť v záujmových združeniach v obci Ľudské zdroje - rastúca chudoba starších občanov vedúca k ich sociálnej exklúzii - rastúca dlhodobá nezamestnanosť - nárast sociálno-patologických javov, existenčné problémy rodín - nepripravenosť časti obyvateľstva participovať na rozvojových projektoch obce - nízky prirodzený prírastok - neúspešná snaha zastaviť „pracovnú“ migráciu mladých a vzdelaných ľudí do miest - vykupovanie neobývaných domov nedisciplinovanými a nízko vzdelanými cudzími ľuďmi, ktorí sa prisťahujú do obce a nepodieľajú sa na zveľaďovaní a ochrane majetku obce - slabý manažment obce Ekonomická základňa - časté zmeny zákonov - nízka konkurencieschopnosť miestnych producentov oproti veľkodávateľom - projektová nepripravenosť podnikateľov - vysoká administratívna a finančná náročnosť získania dotácie - strata záujmu obyvateľov o pestovanie ovocia, zeleniny, viniča - strata záujmu miestnych o oživenie chovu hospodárskych zvierat - drahé vstupy v pestovaní ovocia, zeleniny, chove zvierat - zvyšovanie odvodových povinností podnikateľov

- príjmy z chovu hospodárskych zvierat, včelárstva, farmárčenia, pestovania ovocia a zeleniny, húb, hrozna a výroby vína - vzdelávacie aktivity farmárov - odbytové družstvá, propagácia chovu, medzinárodné vzťahy - návrat k tradičným spôsobom výroby a spracovania miestnych produktov Infraštruktúra, občianska vybavenosť - dobudovanie chýbajúcej, rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry (verejné osvetlenie, dom smútku, rozhlas) - ponuka zdravotníckych služieb (občasná ordinácia lekára, lekáreň) - vytvorenie komunitného centra - vybudovanie outdoorového parku pre všetky vekové kategórie - vybudovanie amfiteátra - bytová výstavba - vybudovanie informačného systému obce	Infraštruktúra, občianska vybavenosť - rušenie autobusových spojov do okresného mesta - zaostávanie výstavby a modernizácie cestných sietí v regióne - projektová a finančná nepripravenosť k mnohým investíciám najmä zo strany súkromného sektora a neziskového - prípadná neúspešnosť projektov pre riešenie rozvoja technickej vybavenosti,

8. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

8.1. Audit problémov - najdôležitejšie problémy

V oblasti ľudských zdrojov

Obyvateľstvo Hontianskej Vrbice starne, tento proces bude aj pokračovať v dôsledku nízkej pôrodnosti a prirodzeného prírastku, resp. odlivu mladých z obce za prácou. Živitelia rodín odchádzajú za prácou na dlhodobejšie pobyty a v obci zostávajú ženy, deti a dôchodcovia, čo je negatívny jav pre život rodín ale aj obce.

Starnutie obyvateľstva má za následok zvýšenie dopytu po sociálnych službách.

V obci je vysoká migrácia – v súčasnosti trvá trend vysťahovania mestského obyvateľstva na vidiek, resp. odsťahovania sa rodín za prácou do miest alebo iných obcí.

Existencia ťažko zamestnávateľnej skupiny obyvateľstva – s nízkou vzdelanostnou úrovňou, s dlhodobou nezamestnanosťou, stratou pracovných návykov.

Nízka vzdelanostná úroveň väčšiny obyvateľstva.

Existujúce **ľudské zdroje** možno efektívne zapojiť do rozvoja terciálnej sféry podporou podnikania (vzdelávanie, kurzy, školenia, pomoc pri vypracovaní projektov, rozširovanie internetovej gramotnosti a pod.).

V oblasti kultúry a spoločenského života

V obci je dopyt po pestrejšej kultúrno-spoločenský život, viac kvalitnejších podujatí – chýbajú akcie napr. typu výstava, divadelné predstavenie, premietanie. Obec disponuje s modernou multifunkčnou sálou.

Granty na podporu kultúrno-spoločenských podujatí sú málo využité. V obci je silné kultúrno-historické zázemie – je rodiskom významného maliara Jána Pleidella, spisovateľa Júliusa Dubu a nachádza sa v nej národná kultúrna pamiatka – kostol Sv. Martina.

V oblasti infraštruktúry a občianskeho vybavenia

V obci nie je vybudovaná kanalizácia, nie je vybudovaná ani čistička odpadových vôd. Technický stav miestnych ciest a chodníkov spojená s absenciou chodníkov na nebezpečných miestach patria tiež medzi väčšie nedostatky.

Nedobudovaná technická infraštruktúra – chýbajúca kanalizácia je istým obmedzením v oblasti zvyšovania kvality života obyvateľov obce. Taktiež je významným indikátorom pre vstup investorov do oblasti.

Bytový fond je pomerne zastaraný, jedna tretina domov bolo postavených pred 70 rokmi. Nevyhovujúci je aj technický stav starých – najmä neobývaných budov. Z objektov občianskej vybavenosti potrebuje rekonštrukciu dom smútku, autobusové zastávky, požiarna zbrojnica.

V oblasti ochrany prírody a životného prostredia

Nízka ekologická uvedomelosť obyvateľov obce má významný vplyv na stav životného prostredia. Nárast množstva odpadov vyvoláva potrebu efektívnejšieho zberu triedeného odpadu, zvýšenie množstva vytriedených zložiek z komunálneho odpadu. Vzniká potreba informačnej kampane medzi obyvateľmi v oblasti ochrany prírody a správneho zaobchádzania s odpadmi.

Intenzívny spôsob hospodárenia, nadmerné používanie agrochemikálií má negatívny vplyv na kvalitu podzemných vôd, nepriamym spôsobom aj na kvalite potravín, tým pádom aj na zdravie obyvateľov.

V oblasti ekonomiky a hospodárstva obce

Najväčším problémom v obci je nezamestnanosť, resp. nutnosť dochádzania za prácou mimo hranice obce, resp. regiónu.

V obci je malý rozsah služieb (obchod s potravinami, pohostinstvo).

Nízka konkurencieschopnosť miestnych mikropodnikov, predajcov z dvora oproti silným veľkoobchodným reťazcom.

Chýbajúca sekundárna ponuka cestovného ruchu (stravovanie, ubytovanie, informovanie návštevníkov).

Pridaná hodnota sa netvorí v obci.

8.2. Kľúčové problémy – matrica problémov

Z auditu územia, dotazníkového prieskumu uskutočňovaného medzi obyvateľmi obce a SWOT analýzy vyplývajú nasledovné potreby:

- Stav existujúcich a absencia prvkov základnej infraštruktúry, občianskej vybavenosti a základných služieb
- Lepšie využívanie miestnych zdrojov v záujme tvorby pracovných miest a generovania príjmov
- Trvalo udržateľný rozvoj životného prostredia, budovanie jeho ekologickej stability
- Rekreačné možnosti, kultúra, turizmus
- Posilnenie ľudského potenciálu

9. ANALÝZA VÄZIEB NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY VÚC

9.1. PHSR VÚC

Prehľad navrhovaných priorít, cieľov a opatrení (relevantné z hľadiska PHSR obce Hontianska Vrbica sú vyznačené podčiarknutím):

▣ **Priorita I. Hospodárstvo**

- ▣ Strateg. cieľ Dlhodobo stabilný ekonomický vývoj založený na diverzifikovanej štruktúre s prevahou odvetví produkujúcich vysokú pridanú hodnotu a odvetví využívajúcich endogénne zdroje kraja. Ekonomickou výkonnosťou bude kraj patriť do prvej polovice v rámci Slovenskej republiky.
- ▣ Špec. cieľ 1 Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe
- ▣ Opatrenie 1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov
- ▣ Opatrenie 1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov
- ▣ Opatrenie 1.2 Posilnenie spolupráce vedeckých a výskumných inštitúcií vrátane vysokých škôl s komerčnou sférou so zameraním na aplikovaný výskum
- ▣ Špec. cieľ 2 Vytváranie podmienok pre príchod nových investorov a rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty
- ▣ Opatrenie 2.1 Rozvoj a podpora priemyselných parkov a podnikateľských zón
- ▣ Opatrenie 2.2 Podpora rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty
- ▣ Špec. cieľ 3 Podpora malého a stredného podnikania
- ▣ Opatrenie 3.1 Podpora malého a stredného podnikania so zreteľom na podporu výrobných aktivít
- ▣ Opatrenie 3.2 Vytvorenie systému na poskytovanie informácií a poradenstva pre rozvoj výrobných aktivít na území kraja
- ▣ Špec. cieľ 4 Podpora cestovného ruchu
- ▣ Opatrenie 4.1 Skvalitnenie služieb a infraštruktúry pre podporu rozvoja cestovného ruchu
- ▣ Opatrenie 4.2 Tvorba produktov cestovného ruchu a ich propagácia
- ▣ Špec. cieľ 5 Využitie energetického potenciálu kraja
- ▣ Opatrenie 5.1 Podpora využívania vlastných zdrojov energie v kraji

▣ **Priorita II. Ľudské zdroje**

- ▣ Strateg. cieľ Dlhodobo vyvážený rast vzdelanostnej úrovne sprevádzaný zvyšovaním celkovej zamestnanosti s osobitným zreteľom na ohrozené skupiny obyvateľov. Zvyšovanie kvality a dostupnosti poskytovaných sociálnych a zdravotných služieb. Budovanie efektívnych systémov pre regionálnu a miestnu samosprávu. Rozvoj spolupráce na regionálnej, nadregionálnej, resp. medzinárodnej úrovni prostredníctvom podpory formovania partnerstiev.
- ▣ Špec. cieľ 1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania
- ▣ Opatrenie 1.1 Harmonizácia vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce
- ▣ Opatrenie 1.2 Podpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania v rámci kraja
- ▣ Špec. cieľ 2 Sociálny rozvoj
- ▣ Opatrenie 2.1 Zaistenie dostupnosti a variability sociálnych služieb, deinštitucionalizácia a humanizácia sociálnych služieb
- ▣ Opatrenie 2.2 Zaistenie dostupnosti a variability zdravotnej starostlivosti, deinštitucionalizácia a humanizácia
- ▣ Opatrenie 2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života v regióne
- ▣ Opatrenie 2.4 Zníženie výskytu sociálno-patologických javov

☐ Špec. cieľ 3 Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy

☐ Opatrenie 3.1 Zavedenie new public managementu na regionálnej úrovni

☐ Opatrenie 3.2 Spoločný rozvoj medzinárodných a cezhraničných sietí, partnerstiev

☐ Opatrenie 3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít

☐ **Priorita III. Pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka**

☐ Strateg. cieľ Konkurencieschopný agropotravinársky sektor budovaný na synergii rôznych typov a foriem poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, vytvárajúci inovatívne prostredie na vidieku, prispievajúci k tvorbe pracovných príležitostí a k zodpovedajúcej kvalite života vidieckeho obyvateľstva.

☐ Špec. cieľ 1 Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva

☐ Opatrenie 1.1 Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov zameraných na diverzifikovanie výroby poľnohospodárskeho a nepoľnohospodárskeho charakteru

☐ Opatrenie 1.2 Podpora vedy a výskumu a transferu poznatkov v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka

☐ Opatrenie 1.3 Podpora vytvárania vhodného agroenvironmentálneho prostredia

☐ Špec. cieľ 2 Podpora rozvoja sociálneho kapitálu v poľnohospodárstve a na vidieku

☐ Opatrenie 2.1 Podpora rozvoja územných partnerstiev medzi podnikateľmi na vidieku a územnými samosprávami

☐ Opatrenie 2.2 Podpora sieťovania kľúčových aktérov a budovania povedomia o miestnych a regionálnych produktoch

☐ Opatrenie 2.3 Podpora tradičnej spoljkovej a záujmovej činnosti

☐ Špec. cieľ 3 Regenerácia vidieckych sídiel

☐ Opatrenie 3.1 Podpora regenerácie vidieckych sídiel a urbanizmu vidieka

☐ Opatrenie 3.2 Podpora tradičnej spoljkovej a záujmovej činnosti

☐ Opatrenie 3.3 Podpora zabezpečenia kvalitných a dostupných služieb na vidieku

☐ **Priorita IV. Infraštruktúra**

☐ Strateg. cieľ Modernizácia a zvýšenie bezpečnosti dopravnej infraštruktúry v prostredí transeurópskeho dopravného systému. Zlepšenie dostupnosti a zvýšenie atraktivity miest a obcí Nitrianskeho kraja a dobudovanie energetickej a informačnej infraštruktúry kraja. Budovaním modernej sociálnej infraštruktúry vytváranie podmienok pre zvyšovanie kvality života občanov.

☐ Špec. cieľ 1 Skvalitnenie regionálnej dopravnej infraštruktúry a jej napojenie na nadregionálne siete

☐ Opatrenie 1.1 Budovanie a rozširovanie siete rýchlostných ciest a ciest I. tr. vrátane výstavby obchvatov miest a obcí

☐ Opatrenie 1.2 Modernizácia a rekonštrukcia ciest II. a III. tr. a napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru

☐ Opatrenie 1.3 Modernizácia železničnej siete regionálneho a medzinárodného významu

☐ Opatrenie 1.4 Vytvorenie podmienok pre využitie vodných ciest regionálneho a medzinárodného významu

☐ Opatrenie 1.5. Vytvorenie podmienok zníženie environmentálnych dôsledkov výstavby a prevádzky dopravnej infraštruktúry

☐ Špec. cieľ 2 Zlepšenie dostupnosti a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT)

☐ Opatrenie 2.1 Podpora rozvoja telekomunikačných a prenosových sietí pre podporu informačnej a komunikačnej infraštruktúry

☐ Špec. cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry

☐ Opatrenie 3.1 Podpora modernizácie zariadení sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti

☐ Opatrenie 3.2 Modernizácia školských a kultúrnych zariadení

☐ Priorita V. Životné prostredie

☐ Strateg. cieľ Udržateľný rozvoj územia zabezpečený znižovaním rizika vzniku resp. zmierňovaním negatívnych dopadov vplyvujúcich na kvalitu zložiek životného prostredia, prostredníctvom budovania a rozvoja zariadení environmentálnej infraštruktúry a zvyšovaním environmentálneho povedomia obyvateľov kraja..

☐ Špec. cieľ 1 Zvýšenie environmentálnej rovnováhy v krajine a ochrana pred živelnými pohromami

☐ Opatrenie 1.1 Zabezpečenie ochrany územia pred povodňami realizáciou preventívnych opatrení

☐ Opatrenie 1.2 Realizácia opatrení a programov na ochranu prírody a krajiny

☐ Špec. cieľ 2 Znižovanie znečistenia vôd a zlepšenie kvality života obyvateľov kraja dobudovaním a skvalitnením infraštruktúry vodného hospodárstva v zmysle právnych predpisov EÚ a SR

☐ Opatrenie 2.1 Zabezpečenie odvádzania a čistenia odpadových vôd

☐ Opatrenie 2.2 Zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou

☐ Špec. cieľ 3 Znižovanie produkcie odpadov a zavádzanie efektívnych systémov nakladania s odpadmi

☐ Opatrenie 3.1 Zefektívnenie systému nakladania s odpadom

☐ Špec. cieľ 4 Zlepšenie kvality ovzdušia

☐ Opatrenie 4.1 Znižovanie emisií tuhých znečisťujúcich látok a skleníkových plynov

☐ Špec. cieľ 5 Zlepšenie environmentálneho správania sa obyvateľstva kraja

☐ Opatrenie 5.1 Podpora environmentálnej osvetu a výchovy prostredníctvom podpory vzdelávacích aktivít a podujatí

9.2. ÚPN VÚC

Obec Hontianska Vrbica má vypracovaný územný plán (2007 - 2009), ktorý je v súlade s ÚPN Nitrianskeho kraja.

PHSR obce je ďalej v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia Dolnohronského rozvojového partnerstva na rok 2015 – 2020, Stratégiou rozvoja cyklotrás a cyklodopravy na území NSK na roky 2016 – 2020.

10. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA

Potreba identifikácie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja je daná nevyhnutnosťou zabezpečenia čo najvyššej adresnosti programového dokumentu. Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja vychádza zo SWOT analýzy, spresňuje smerovanie podpory na odstránenie alebo zmierenie koherentne usporiadaných disparít s využitím faktorov rozvoja.

10.1. Rozvojový potenciál územia

Rozvojový potenciál obce tvoria:

- prírodné zdroje
- obyvateľstvo
- miestne hospodárstvo
- technická infraštruktúra
- sociálna infraštruktúra
- miestna samospráva s jej ekonomickými podmienkami.

Keďže jednotlivé prvky života obce sú navzájom späté je ťažké určiť, ktorý z uvedených faktorov je najdôležitejší. Preto pri analýze rozvojových faktorov a rovnako pri ich prognózovaní je potrebné venovať dostatočnú pozornosť všetkým faktorom. Nevyváženosť rozvojových faktorov obmedzuje dynamiku rozvoja a je jednou z príčin rozvojovej diferenciácie medzi obcami a regiónmi.

10.2. Disparity rozvoja

V oblasti tvorby a ochrany prírodného prostredia je žiaduca realizácia ekostabilizačných opatrení uvedených v územnom pláne (najmä revitalizácia a doplnenie zelene, uskutočňovanie protieróznych opatrení, obmedzenie kontaminácie pôdy, likvidácia nelegálnych skládok odpadu vo voľnej prírode, zvyšovanie ekologickej uvedomelosti občanov).

V hospodárskej oblasti je vysoká nezamestnanosť, potreba dochádzania za prácou, nízka podnikateľská aktivita, zaostávanie vo využívaní miestnych zdrojov.

V oblasti infraštruktúry a občianskej vybavenosti je tu potreba dobudovania základnej infraštruktúry v záujme ochrany životného prostredia, zvýšenia bezpečnosti dopravy, skvalitnenia úrovne základných služieb poskytovaných obcou a zvýšenia komfortu a kvality obyvateľov obce.

V oblasti kultúrno-spoločenského života je potreba organizovania viacerých kvalitných podujatí, ďalší materiálno-technický rozvoj športu, tvorba priestorov pre aktívny oddych a voľný čas pre všetky vekové kategórie. Obyvatelia riešia viac existenčné problémy ako spoločenské.

III. STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

Stanovenie cieľov, priorít a opatrení predstavuje definovanie *rozvojovej stratégie obce*. Tento proces nadväzuje na výsledky komplexnej analýzy rozvojového potenciálu obce a vychádza zo SWOT analýzy, ako aj z dotazníkového prieskumu, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou faktorov rozvoja.

11. VÍZIA A CIELE ROZVOJA OBCE

11.1. Vízia

Dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s dôrazom na využitie miestnych zdrojov, pri súčasnom zachovaní rovnováhy v jednotlivých zložkách života a životného prostredia obce, ktorý prináša zvýšenie kvality života v obci.

Tento strategický cieľ je postavený na predpoklade, že obec spoločne so svojimi partnermi zlepši kvalitu života obyvateľov predovšetkým v troch hlavných smeroch:

- vybudovaním plne funkčných prvkov infraštruktúry vytvorí dobré podmienky pre príjemné a bezproblémové bývanie jej obyvateľov - miestna infraštruktúra
- zlepši starostlivosť o ich životné potreby v oblasti sociálnej, duchovnej i materiálnej – vytváranie pracovných príležitostí, vzdelávanie, oddych a informovanie
- dbá na intenzívnu ochranu životného prostredia.

Vysporiadaním majetkových vzťahov bude možné uzatvárať partnerstvá pri budovaní miestnej infraštruktúry, čo podporí rozvoj podnikateľských aktivít a tým zamestnanosť a viac finančných zdrojov použiteľných na rozvoj obce.

Dostatočná a aktuálna propagácia obce, zabezpečené požadované služby podporia rozvoj cestovného ruchu, ale aj záujem o trvalé bývanie.

Celoživotné vzdelávanie a vybudovaná kultúrna a sociálna infraštruktúra zvýši úroveň vzdelanostných aktivít aj záujem o spoločenské vyžitie v obci a stabilizáciu obyvateľov.

11.2. Ciele stratégie rozvoja

Strategický cieľ č.1

Zlepšenie základných služieb a rozvoj investícií so zameraním na miestnu infraštruktúru

Strategický cieľ č.2

Rozvoj nepoľnohospodárskych aktivít, zvyšovanie vidieckej zamestnanosti so zameraním na rozvoj CR

Strategický cieľ č.3

Obnova kultúrnych tradícií, kultúrneho dedičstva a voľnočasových aktivít

Strategický cieľ č.4

Skvalitnenie životného prostredia v obci a motivovanie občanov

Strategický cieľ č.5

Vytváranie podmienok pre rozvoj sociálnych a zdravotných služieb

Základným predpokladom pre splnenie stanovených cieľov je získanie potrebných finančných zdrojov. Ide najmä o financie z verejných fondov, resp. z fondov Európskej únie. Okrem verejných finančných zdrojov sa počíta aj s účasťou súkromných zdrojov. Ďalším predpokladom pre úspešné splnenie strategických cieľov je dôsledné vypracovanie a predkladanie programových zámerov a zdôvodnených žiadostí o pridelenie finančných prostriedkov na príslušné inštitúcie. Nemenej podstatným pri dosiahnutí vízie obce a strategických cieľov je spolupráce obce so všetkými miestnymi aktérmi a externými inštitúciami.

12. FINANČNÝ RÁMEC

12.1. Finančná náročnosť stratégie

Obec Hontianska Vrbica stanovila predbežný rozpočet na najstrategickejšie teraz predvídané investície. Tabuľka je informatívna, neobsahuje všetky aktivity potrebné k dosiahnutiu strategických cieľov obce, ani aktivity realizácia ktorých nie je v kompetencii miestnej samosprávy.

Tab. č.26 - Plánované investície v období 2015 - 2020

Plánovaná investícia	Čas	Rozpočet v Eur s DPH	Zdroj
Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2015-2020	150 000,00	PRV SR 2014-2020
Montáž kamerového systému	2015-2020	100 000,00	PRV SR 2014-2020
Rekonštrukcia domu smútku	2015-2020	110 000,00	PRV SR 2014-2020
Novostavba 8 b.j.	2015-2020	365 000,00	PRV SR 2014-2020
Výstavba športového areálu	2015-2020	150 000,00	PRV SR 2014-2020
Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2015-2020	90 000,00	PRV SR 2014-2020
Rekonštrukcia miestneho rozhlasu (ústredňa, rozvody, bezdrôtový systém)	2015-2020	12 000,00	PRV SR 2014-2020
Výstavba a rekonštrukcia chodníkov	2015-2020	120 000,00	PRV SR 2014-2020
Doplnenie verejnej zelene	2015-2020	30 000,00	PRV SR 2014-2020
Úpravy verejných priestranstiev	2015-2020	60 000,00	PRV SR 2014-2020
Výstavba detského ihriska	2015-2020	12 000,00	PRV SR 2014-2020
Výstavba outdoorového parku	2015-2020	108 000,00	PRV SR 2014-2020
Informačný systém (tabule, panely)	2015-2020	9 000,00	PRV SR 2014-2020
Cyklotrasy (spoločný projekt viacerých obcí)	2015-2020	120 000,00	PRV SR 2014-2020
Spolu		1 436 000,00	

Zdroj: Údaje obce, 2015

Pozn.: Projekt cyklotrás má byť spoločným projektom viacerých susedných obcí

12.2. Zdroje financovania stratégie

Na realizáciu stratégií bude potrebné používať nielen vlastné zdroje, ale bude nutné hľadať aj finančné krytie z iných zdrojov. Obec sa bude usilovať o získanie dotácií v rámci pomoci EÚ – Partnerská dohoda na roky 2014 – 2020 a ďalších grantových systémov podporujúcich princíp environmentálny, cezhraničnej spolupráce, rozvoja ľudských zdrojov a pod.

Realizácia, resp. financovanie jednotlivých aktivít PHSR bude v kompetencii súkromného a neziskového sektora.

Na základe uvedených bude využívať obec na realizáciu opatrení PHSR a dosiahnutie svojich cieľov okrem vlastných zdrojov obce nasledovné: štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje.

Pre programové obdobie operačných programov 2014 – 2020 je obec zaradená medzi obce do 1 000 obyvateľov a čerpanie finančných prostriedkov bude prioritne prostredníctvom Programu rozvoja vidieka Slovenskej republiky, opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach a 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK - miestny rozvoj vedený komunitou).

Nakoľko je obec Hontianska Vrbica členom Miestnej akčnej skupiny Dolnohronské rozvojové partnerstvo, v rámci MAS sa uchádza aj v programovacom období 2014 – 2020 o prostriedky vyhradené pre LEADER ako súčasť Dolnohronského regiónu. MAS DRP pripravila stratégiu rozvoja CLLD (komunitne vedený miestny rozvoj), v ktorej vytýčila oblasti, ktoré bude môcť financovať z PRV SR a IROP-u.

PROGRAMOVÁ ČASŤ

I. PROGRAM ROZVOJA

1. PRIORITY A OPATRENIA PROGRAMU

K jednotlivým strategickým cieľom sa priradujú špecifické ciele, ktoré vychádzajú z analýz a naplňajú sa aktivitami, ktoré môžu byť realizované v nadväznosti a v určitých časových horizontoch.

Strategický cieľ č.1 - Zlepšenie základných služieb a rozvoj investícií so zameraním na miestnu infraštruktúru

Priorita č.1 – Obnova a rozvoj obce Hontianska Vrbica

Špecifický cieľ č.1: Zlepšenie úrovne technickej infraštruktúry a občinanskej vybavenosti

Opatrenie č.1.1 Budovanie miestnej infraštruktúry

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Investície do objektov a lokalít podporujúcich voľno časové aktivity (detské ihriská, športoviská, outdoorový park a pod.)
Úprava a rekonštrukcia miestnych komunikácií, mostov, prístupových ciest, lávok
Rekonštrukcia a modernizácia miestneho rozhlasu
Rekonštrukcia domu smútku
Výstavba bytového domu 8 bj.
Rekonštrukcia autobusových zastávok
Montáž kamerového systému
Úprava verejných priestranstiev
Výstavba ČOV a kanalizačnej siete
Výstavba cesty od reformovaného kostola po križovatku pri "Tisícročnej záhrade"
Rekonštrukcia verejného osvetlenia
Rekonštrukcia miestneho rozhlasu na bezdrôtový vrátane rekonštrukcie ústredne
Spevnenie cesty od domu č.48 po most potoka „Perec“
Vybudovanie mostu nad potokom Teplá v časti Turian
Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice
Majetkovo - právne vysporiadanie pozemkov v katastri obce a odkúpenie pozemkov pre športoviská
Výstavba amfiteátra

Strategický cieľ č.2 - Zvyšovanie vidieckej zamestnanosti

Priorita č. 2: Vytváranie pracovných príležitostí v obci Hontianska Vrbica

Špecifický cieľ č.2.1: Vytvoriť podmienky pre vznik nových pracovných miest diverzifikáciou poľnohospodárstva

Opatrenie č.2.1: Rozvoj poľnohospodárskych aktivít

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Podpora malých, mladých a rodinných farmárov
Organizovanie miestnych trhov, podpora predaja z dvora
Pestovanie liečivých rastlín
Rozvoj "citlivých" sektorov poľnohospodárskej výroby, ako je zeleninárstvo, ovocinárstvo, pestovanie strukovín či živočíšna výroba
Obnova chovu HD, ošípaných, králikov, hydiny, koní
Konferencie, semináre pre pestovateľov a spracovateľov
Budovanie kontaktov (pestovateľ/chovateľ - vykupujúci - spracovatelia)
Rozvoj včelárstva
Obnova vinohradníctva, výroby vína
Biohospodárstvo

Opatrenie č. 2.2: Rozvoj nepoľnohospodárskych aktivít

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Vzdelávacie aktivity (založenie podnikania, príprava projektového zámeru a pod.)
Rozvoj mimoprodukčných oblastí poľnohospodárstva (spracovanie, sušenie, balenie, predaj)
Vznik nových služieb založením podnikania, oživením remesiel
Informačná kampaň - podporné aktivity EÚ pre podnikateľov
Vybudovanie čerpacej stanice
Agroturistika
Obnova vínnych pivníc do pôvodného stavu
Termálny prameň pod obcou - využitie

Špecifický cieľ č. 2.1: Vytvoriť nové služby a produkty cestovného ruchu

Opatrenie č. 2.3: Budovanie služieb a produktov cestovného ruchu v obci

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Vytvorenie ubytovania v rodinných domoch, na farmách
Vyznačenie turistických trás, náučných chodníkov
Vytvorenie stravovacích možností vrátane marketingu
Rozmiestňovanie informačných tabúl
Výstavba vyhliadkovej veže
Školenia a vzdelávacie aktivity pre miestnych podnikateľov
Rekonštrukcia turisticky zaujímavých objektov
Vyznačenie cyklotrás, napojenie na rozvinuté trasy, infraštruktúra cyklotrás (odpočívadlá, značenia, služby - napr. Oprava, požičovňa)
Vybudovanie podmienok pre poľovnícky turizmus
Rekonštrukcia viničných domčekov
Intenzívna propagácia obce
Vypracovanie koncepcie rozvoja turizmu (poľovnícky, peší, cyklo-, kultúrny-, relaxačný, agro-,

vínny a pod.)

Založenie siete turistického destinačného manažmentu v regióne (TDM)

Strategický cieľ č.3 - Obnova kultúrnych tradícií, kultúrneho dedičstva a voľnočasových aktivít

Priorita č. 3: Rozvoj kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ č.3: Zvýšenie návštevnosti a počtu zapojených subjektov do kultúry

Opatrenie č. 3.1: Kultúrne dedičstvo a voľný čas

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Podpora činnosti existujúcich miestnych spolkov
Udržať a rozšíriť činnosť knižnice
Zriadenie obecného múzea/ludového domu
Oživenie duchovného života aktivitami miestnych cirkví
Obnova ukážok tradičných remesiel
Propagácia kultúrnych hodnôt a histórie obce (kniha, mapy, web stránka)
Zveľaďovanie športovísk a ihrísk v rámci brigád a dobrovoľníckej práce
Propagácia a podpora vzniku nových záujmových, kultúrnych a športových klubov (streetball, divadelný krúžok, stolný tenis, futbal a pod)
Zapájanie mládeže do uvedených aktivít
Propagácia aktivít – vydanie letákov a publikácii
Spracovanie každoročného plánu kultúrno-spoločenských aktivít obce
Vzdelávania v oblasti výpočtovej techniky, práce s počítačom a internetom podľa požiadavky obyvateľov
Organizovanie chýbajúcich kultúrnych a voľnočasových aktivít
Organizovanie turnajov pre rôzne druhy športov
Podpora zachovania folklóru, oživenie tradícií
Investície do nevyužitých objektov s účelom ich použitia na spolkovú činnosť

Strategický cieľ č.4 - Skvalitnenie životného prostredia v obci a motivovanie občanov

Priorita č. 4: Zlepšovanie životného prostredia

Špecifický cieľ č.4: Zvýšenie kvality ovzdušia a zvýšenie separácie

Opatrenie č. 4.1: Kvalita životného prostredia

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Likvidácia čiernych skládok odpadu
Budovanie zberného dvora v združení obcí za čisté Dolné Pohronie - skvalitnenie systému separácie odpadu
Rekonštrukcia a úprava potokov s cieľom ochrany pred povodňami
Zvyšovanie ekologického povedomia obyvateľstva (vzdelávanie, propagácia, letáky, webstránka, informačné materiály)
Rozmiestňovanie kontajnerov na separovaný odpad
Súťaž o najkrajšiu záhradku a preddomie
Podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie na kúrenie (využitie bioodpadu zo záhrad a poľnohospodárskej výroby)
Vytvorenie obecného kompostoviska

Strategický cieľ č.5 - Vytváranie podmienok pre rozvoj sociálnych a zdravotných služieb

Priorita č. 5: Sociálna a zdravotná oblasť

Špecifický cieľ č.5: Vytvorenie systému pomoci obyvateľov v núdzi

Opatrenie č. 5.1 : Kvalita sociálnych a zdravotných služieb

Aktivity naplňajúce dosiahnutie strategického cieľa:

Vytváranie partnerstiev so susednými obcami v sociálnej oblasti (napr. spoločné stravovanie dôchodcov, terénna sociálna práca)
Spolupráca so subjektmi pôsobiacimi v oblasti sociálnej starostlivosti
Spolupráca s lekármi - ordinácie
Vytvorenie komunitného centra, denného stacionára, sociálneho zariadenia v obci

II. IMPLEMENTČNÝ RÁMEC PROGRAMU

2. ZABEZPEČENIE IMPLEMENTÁCIE PROGRAMU

2.1. Sociálno-ekonomické partnerstvo

Realizácia aktivít naplánovaných v PHSR obce Hontianska Vrbica bude vyžadovať úzku spoluprácu obce a miestnych aktérov v jednotlivých sektoroch života obce, ako aj spoluprácu vedenia obce s externými inštitúciami, orgánmi štátnej správy a regionálnej samosprávy, i okolitými obcami a združeniami obcí a verejno-súkromnými partnerstvami ktorých je obec Hontianska Vrbica členom.

2.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie programu

Hlavným koordinátorom aktivít smerujúcich k realizácii strategického cieľa obce Hontianska Vrbica v programovom období 2014 - 2020 je starosta obce vedúci pracovný tím zostavený za účelom implementácie PHSR.

2.3. Organizačné zabezpečenie implementácie programu

Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu proces strategického plánovania nekončí. PHSR je dokument živý, otvorený, reagujúci na zmeny. Pracovná skupina pre implementáciu by okrem úlohy „transformovať strategickú víziu a ciele na skutočnosť“ mala plniť aj monitorovaciu úlohu.

Špeciálnym nástrojom pre uskutočňovanie monitoringu sú kvantitatívne indikátory úspešnosti projektu, ktoré pomôžu odpovedať na otázku „či sa darí dosahovať to, čo sme si stanovili, či postupujeme správnym smerom“.

Pracovná skupina pre implementáciu a monitoring by sa mala schádzať na spoločných stretnutiach aspoň raz za rok. Na stretnutí by sa zhodnotilo plnenie plánu, doterajší postup realizácie a prediskutovali a odsúhlasili zmeny v pláne.

Odporúčané zloženie pracovnej skupiny: starosta obce, odborné komisie pri OZ, podnikateľské subjekty, zainteresovaní obyvatelia, predstavitelia subjektov spolupracujúcich na realizácii aktivít/projektov.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hontianska Vrbica bude po schválení jeho znenia v obecnom zastupiteľstve zverejnený na internetovej stránke obce a v tlačenej forme verejne prístupný aj na obecnom úrade.

3. ZÁKLADNÝ IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PROGRAMU

3.1. Indikatívny finančný rámec programu

Realizáciu najpodstatnejších opatrení a aktivít predstavujú finančne náročné projekty (tab. č.26), preto je dôležité identifikovať finančné zdroje, ktoré umožnia ich realizáciu. Finančné prostriedky potrebné na realizáciu projektov, tak ako boli definované v PHSR obce Hontianska Vrbica, budú v pochádzať z týchto zdrojov:

1. Verejné zdroje - rozpočet obce,
2. Ostatné verejné zdroje,
3. Súkromné zdroje,
4. Fondy európskej únie

Verejné zdroje – rozpočet obce

Rozpočet obce je základným zdrojom financovania jej aktivít. Keďže výška voľných finančných prostriedkov obce je limitovaná, je preto vhodné prostriedky obecného rozpočtu použiť najmä na:

- zabezpečenie prípravy projektov – projektová dokumentácia a príprava žiadostí na čerpanie eurofondov,
- spolufinancovanie projektov – spoluúčasť obce je minimálne 5 %,
- financovanie bežných aktivít – neinvestičné aktivity v oblasti služieb občanom a spoločenského života v nej.

Z analýzy rozpočtovej situácie obce vyplýva, že jej finančné zdroje neumožňujú uhrádzať plánované investície a preto bude dôležité získanie finančných prostriedkov z externých zdrojov. Je potrebné počítať aj s variantom zamietnutia žiadosti o finančný príspevok. V takom prípade bude potrebné určiť náhradné zdroje financovania. Niektoré projekty bude možné realizovať v redukovanom rozsahu alebo na etapy (rozložené na dlhšie časové úseky) z obecného rozpočtu. V prípade iných projektov, najmä takých, ktoré sú schopné generovať zisky, prichádza do úvahy spoluúčasť súkromného sektora alebo využitie bankových úverových produktov.

Ostatné verejné zdroje

Mestá a obce majú obmedzené možnosti získať grant zo štátneho rozpočtu na rozvojové projekty. Nenávratný finančný príspevok pre investičné projekty – výstavba obecných nájomných bytov je možné získať z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja. Na prefinancovanie ostatných nákladov je možné získať od ŠFRB úver. Dôležitú úlohu pri realizácii environmentálnej infraštruktúry plní Environmentálny fond, ktorý nahradil Štátny fond životného prostredia. Isté možnosti pre financovanie menších projektov v oblasti kultúry a športu vyplývajú z výziev vypisovaných samosprávnym krajom.

Súkromné zdroje

Súkromné prostriedky predstavujú najjednoduchšiu formu investovania, nakoľko ich použitie závisí výlučne od rozhodnutia ich vlastníka. Pri investovaní súkromných zdrojov investor primárne hľadá zisk. Ich význam pre regionálny rozvoj spočíva v tom, že obvykle prinášajú nové pracovné miesta, skvalitňujú služby pre návštevníkov obce i pre miestnych obyvateľov.

Investovanie súkromných prostriedkov do neziskových aktivít je zatiaľ zriedkavé. Vzhľadom k obmedzenej investičnej sile ekonomických subjektov pôsobiacich v obci bude potrebné zamerať pozornosť najmä na externé subjekty a aktívne vyhľadávať potenciálnych investorov.

Pokiaľ ide o projekty a aktivity obsiahnuté v tomto dokumente, časť z nich počíta s príspevkami zo súkromných zdrojov, prípadne sa budú realizovať v spolupráci s verejným sektorom.

Fondy Európskej únie

Po vstupe SR do Európskej únie sa otvorili ďalšie možnosti získania finančných prostriedkov. Európska regionálna politika si kladie za cieľ vyrovnanie rozdielov medzi regiónmi v zmysle finančnej solidarity. Aby SR mohla v čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov, bola vypracovaná Partnerská dohoda SR 2014 – 2020, pričom čerpanie finančných zdrojov sa v aktuálnom programovom období bude realizovať prostredníctvom nasledovných programov:

1. Operačný program Integrovaná infraštruktúra,
2. Operačný program Ľudské zdroje,
3. Operačný program Integrovaný regionálny operačný program,
4. Operačný program Kvalita životného prostredia,
5. Operačný program Výskum a inovácie,
6. Operačný program Efektívna verejná správa,
7. Technická pomoc,
8. Program rozvoja vidieka,
9. Rybné hospodárstvo.

Nové programovacie obdobie pre roky 2014 - 2020 prináša zmeny v celkovej alokácii finančných prostriedkov, ako aj zmeny prioritných smerov podpory. Preto bude na základe operačných programov nového programovacieho obdobia nutné overiť a následne aktualizovať možnosti financovania projektov obsiahnutých v tomto dokumente.

Obec Hontianska Vrbica je podľa počtu obyvateľov (do 1 000) prioritne zaradená medzi oprávnených žiadateľov v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020.

3.2. Realizačný rámec opatrení

Pre programové obdobie operačných programov 2014 – 2020 je obec zaradená medzi obce do 1 000 obyvateľov, čo znamená, že jednotlivé aktivity naplánované v PHSR obce budú prioritne realizované prostredníctvom Programu rozvoja vidieka, opatrenie 7 (Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach) a 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK - miestny rozvoj vedený komunitou).

Z opatrenia č.7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach PRV SR 2014 – 2020 je obec Hontianska Vrbica oprávneným žiadateľom v nasledovných podopatreniach:

Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie

Opis typu operácie

1. výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd;

2. výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);
3. zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.

Podopatrenie: 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Opis typu operácie

- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrů, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;
- zriadenie nových, pristavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia;
- investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu;
- investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov);
- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.
- investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

Podopatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie:

Opis typu operácie

- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turistickej zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl' v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSK-y a pod.;
- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.

Z podopatrení opatrenia č. 19 LEADER sú pre Hontiansku Vrbicu ako člena Miestnej akčnej skupiny Dolnohronske rozvojové partnerstvo a aktérov na jej území je oprávnené nasledovné :

Podopatrenie: 19.2 Podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou

Opis operácie:

V nadväznosti na oblasti, ktoré budú môcť realizovať MAS v rámci stratégií CLLD z EFRR v rámci CLLD v IROPe a s cieľom doplnkovosti PRV a IROP v oblasti podpory CLLD, sa v rámci opatrenia LEADER stanovujú nasledovné oblasti, ktoré budú môcť MAS v rámci stratégií CLLD financovať z EPFRV v nadväznosti na uvedené priority a oprávnené opatrenia v časti 8.2.16.2 tohto opatrenia:

Oblasti zamerania v rámci LEADER:

1. *Konkurencieschopnosť a diverzifikácia poľnohospodárstva a lesníctva* – podpora podnikov, malých fariem, mladých farmárov, cieľom má byť zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva, podpora začatia podnikania, umiestnenie produktov na trh, investície do spracovania a marketingu miestnych výrobkov, krátke dodávateľsko-odberateľské reťazce, diverzifikácia poľnohospodárskej výroby.
2. *Kvalita života* – obnova a rozvoj obcí cez investície do drobnej infraštruktúry a miestnych služieb, zveľaďovanie vidieckeho priestoru, vytváranie podmienok pre podnikateľskú, komunitnú, spolkovú a športovú činnosť obyvateľov, posilňovanie tradícií, histórie územia a zvykov
3. *Vidiecky cestovný ruch (VCR)* – verejné a súkromné investície do rozvoja VCR, investície, ktoré zvýšia a podporia využitie potenciálu VCR v území, zlepšia kvalitu služieb, vytvoria doplnkové služby, investície do podpory agroturizmu, marketing a propagácia, infraštruktúra VCR, investície v oblasti rozvoja cykloturistiky a pod.
4. *Technológie šetrné k životnému prostrediu, inovácie a vedomostná základňa vo vidieckych oblastiach a využívanie IKT* – investície do OZE, vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, investície podporujúce využívanie IKT.

Podopatrenie 19.3 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnych akčných skupín

V rámci podopatrenia projektov spolupráce, môže ísť o 2 typy spolupráce:

1. Národná – MAS, ktorá je vybraná a schválená RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja v spojení s inou schválenou MAS a/alebo s verejno-súkromnými partnerstvami, ktoré pracujú na princípoch LEADER/CLLD na území SR;
2. Nadnárodná – MAS, ktorá je vybraná a schválená RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja v spojení s inou schválenou MAS v EÚ a/alebo s verejno-súkromným partnerstvom, ktoré pracujú na princípoch LEADER/CLLD, na území EÚ alebo tretích krajín.

4. MONITORING

Monitorovanie plnenia jednotlivých špecifických cieľov vytýčených v PHSR obce Hontianska Vrbica bude uskutočnené na základe monitorovacích ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na špecifické ciele, objasňujú stav implementácie, výsledkov a dopadov a poukazujú na dosiahnutý vývoj vo vzťahu k finančnému plánu. Po implementácii bude pracovná skupina plniť aj funkciu monitorovania a hodnotenia. Cieľom monitorovania pracovnými skupinami bude zabezpečiť konzistentné a pravidelné informácie o realizovaných a ukončených projektoch. Vhodným spôsobom na realizáciu monitoringu sú kvantitatívne ukazovatele úspešnosti, ktoré dávajú jednoznačnú odpoveď na stupeň alebo mieru naplnenia projektu v danom časovom období.

Zmyslom procesu hodnotenia je sumarizovať výstupy získané monitorovaním projektov na získanie informácií o účinnosti a efektívnosti vynaložených nákladov.

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude obsahovať nasledovné činnosti:

- každoročné hodnotenie napĺňania cieľov stanovených v PHSR,
- každoročné spracovanie plánu aktivít na nasledujúce obdobie
- vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov ako popis stupňa realizovaných cieľov a opatrení,
- vyhodnotenie dopadov aktivít na občanov dotazníkovou formou a porovnanie s
- počiatočnými preferenciami občanov pri zostavovaní PHSR.

Hodnotenie je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom projektov. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení.

5. ČASOVÝ harmonogram

Implementácia opatrení a aktivít nadefinovaných v tomto dokumente je naplánovaná do konca aktuálneho programovacieho obdobia (rok 2020).

Odhad realizácie PHSR vychádza zo všeobecne očakávaných zdrojov financovania.

Akčný plán tvorí prílohu tohto dokumentu.

ZÁVER

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych alebo regionálnych) si v súčasnosti vyžaduje existenciu spracovanej rozvojovej stratégie - republikovej, regionálnej, subregionálnej i lokálnej. Vyžaduje to aj zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, resp. jeho novely. Podľa tohto zákona majú mať obce (združenia obcí, mikroregióny) schválený program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR), ktorý by mal byť v súlade s rozvojovým dokumentom vyššej hierarchickej úrovne.

Príprava PHSR je pomerne zložitá cesta, ktorá vyžaduje určitú vopred stanovenú postupnosť krokov, ktoré na seba logicky nadväzujú. Cieľom programu PHSR nie je vyriešiť všetky problémy, ktoré sa v obci vyskytujú, ale načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre ich riešenie. Cieľom je vytvoriť programový dokument pre podporu rozvoja obce Hontianska Vrbica aktivizáciou a koordináciou všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celej obce pri akceptovaní princípov udržateľného rozvoja.

Spracovaný dokument PHSR predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja obce, ktorá sa snaží zlepšiť životné podmienky svojich občanov i uspokojiť nároky návštevníkov.

Poloha obce v zázemí okresného mesta Levice ponúka možnosti aj pre vstup zahraničných investorov, čo podporuje dostupnosť obce ku komunikácii prvej triedy č. 1/76. Najväčšou devízou obce sú však jeho obyvatelia, ktorí z veľkej časti majú o život vo svojej obci záujem a na jej rozvoji sú ochotní participovať.

Hlavným cieľom PHSR obce je zlepšiť kvalitu života jeho občanov, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a presadzovať koncept udržateľného rozvoja obce.

Preto vyjadrujeme presvedčenie, že v spolupráci s vedením obce sa obyvateľom tohto územia v ich snahe zlepšiť si životné podmienky aj vďaka získavaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov bude len dariť.